

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

17

p-46

1901

7

7
-48

ԹԷՆՓՐԱՍՏՈՍԻ

ՆԿԱՐԱԳԻՐՔ

17

12

Թ-46
47

ԹԷՆՓՐԱՍՏՈՍԻ

Ն Կ Ա Ր Ա Գ Ի Բ Ք

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ

Հ. ԱՐՄԵՆ Կ. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

06781

Ի ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՈՒԽՏԷՆ

Ի ՍՈՒՐԲ ԲԱՋԱՐ

1901

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

9127

235-62

Ա. Զ. Դ

Թէոփրաստոս՝ յերես քա-
ղաքէ Լեսբոս կղզւոյ, աշակերտ
էր Պղատոնի և Արիստոտելի,
և վարժապետ Մենանդրի: Բա-
զում գիրս բնասուեաց զարա-
րածոց, այլ սակաւք կան առ
մեւք: Ի խրատականն Նկա-
րագիրքս մի է յընտիր գրոց
նախնեացն, որ հակառական՝
ախտիցն նկարուք՝ յորդորէ ըզ-
մարդիկ ի լառութիւն, և յա-
մենայն ժամանակի և առ ամե-
նայն սղգս օգտակար գտանի.

վասն որոյ և սակեղինիկ անունն
ժառանգեաց :

Հեւէն բնագիրն բազում ու-
րեք յաղաւաղելոյ գրչաց մույլ
ունի . է ուրեք ուր զնոյն բանս
նովին բառիւք կրկնագրէ , է զի
Թերի զիմաստն Թողու , և այլ
երբեմն նկարագիր ընդ նկարա-
գրի Թուի խառնեալ : Մէք
Թարգմանեցաք որսէս և գը-
տաքս զսա ձուլադրոշմ արա-
րեալ ի Նիպոսիա , ի կարի կա-
րեւորսն և եթ ծանօթս ինչ կար-
ձառօտս տուեալ ընթերցողաց :

Կամէաք համառօտել և ըզ-
վարս իմաստասիրիս , եթէ ստու-
դապատում գրեցեալքն Թու-
էին . այլ ստոյգ վարք գրաւո-
րական արանց՝ մատեանքն նոցա
են : Անմոռաց յիշատակաց ար-

ժանի ի սորա վարս այն է , զի
այր իմաստասէր՝ որ սաէպն քա-
րողէր , Թէ Չիք կորուստ չար
քան զժամանակին , նոյն ինքն
անցեալ զհարիւրամենիւք և ի
վախճանել եկեալ՝ ասաց . Չիղջ
է ինձ մեռանել՝ գեռ այն ինչ
սկսեալ լինել իմաստուն :

ԹԷՈՓՐԱՍՏՈՍԻ

Ն Կ Ա Ր Ա Գ Ի Բ Ք Ի Ա Ր Ո Ւ Ց

Թեոփրաստ առ Պողիկիս:

ԲԱԶՈՒՄ անգամ ածեալ զմը
տաւ յառաջագոյն՝ զարմացեալ
եմ և թերևս ոչ դադարեցայց
ի զարմանալոյ, թէ քանզի նոյն
մի օգբ են աշխարհիս **ՆԱԳ**այ
և ամենայն **ՀԷԼԷՆԵ** նովին օ-
րինօք են դաստիարակեալ, զի՞
է զի ոչ ամենեքեան զնոյն կարգս
վարուց բերեմք յանձին:

Ն և զի ի վաղ ժամանակաց
Հայեցայ ես ի մարդկան բնու-

Թիւն՝ կեցեալ ամս իննսուն և
 ինն և ընդ բազում աղբի աղբի
 բարս եղեալ կենցաղակից, և հա-
 լաստեալ մանր զննեցի զբարիս
 ի մարդկանէ և զչարսն, արժան
 համարեցայ՝ ո՛վ Պողիկղէս՝ զիւ-
 րաքանչիւր նոցա զկարգս կենաց
 ընդ գրով արկանել: Արդ եղից
 քեզ առաջի ըստ աղբի զամե-
 նայն բարս սոցա* և զոճ՝ վա-
 րուց:

Ակն ունիմ, ո՛վ Պողիկղէս, Թէ
 որդեակք մեր ի լուուլԹիւն
 կրԹիցին՝ առ ձեռն ունելով զյիւ-
 շատակս այսոցիկ, յորոց իբրև
 յօրինակաց այրընտիր լինիցին՝

* Իմա զչարացն միայն, զոր ի
 յետին տեղուոն յիշատակեաց, և ոչ
 եթէ զերկաքանչիւր զբարեացն և
 զչարաց, որպէս Թուեցաւ երբեմն,
 և կարծիք եղեն Թերի լինելոյ զրոցս,
 զի ոչ բերէ և զառաքինեացն նկա-
 րագիրս:

ընդ սարկէշտագոյնան վարել
 կենցաղս զի մի քան զնոսա ինչ
 յետնեալ գտանիցին:

Եւ արդ էս բան ի գործ ա-
 րարից, իսկ զհետ դալ և տե-
 սանել՝ եթէ արդար խօսիցիմ,
 այն քո է: Եւ Թողեալ զերկայն
 նախաշաւիղ խօսից իրացս՝ բա-
 նիս սկիզբն առից յայնցանէ որ
 ի խորամանգուլԹիւն հատեալ
 քըն իցեն: Եւ անտի սկսեալ՝
 նախ եգից զասհման նորա. ա-
 սլ որպէս ինչ ոք խորամանգն
 իցէ՝ զայն կարգեցից, և զինչ
 բարք նորա: Սոյնպէս և զայլ
 ամենայն ախտս, որպէս յանձին
 կալայ, ջանացայց կարգաւ մի
 ըստ միոջէ յանդիման առնել:

Ա.

ՎԱՍՆ ԽՈՐԱՄԱՆԳՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԳԻ խորամանկութիւն ըստ իւրում նկարագրին թուի լինել կեղծիք բանից և գործոց առ ի չարն: Եւ խորամանկ այն դք է, որոյ առ թշնամիսն մատուցեալ՝ խօսել կամի ընդ նոսայ, որպէս այն թէ ոչ ինչ ամենեկին ունիցի խէթ ընդ նոսա. և յերեսս գովէ զնոսա, որոյ ի թիկանց դարան գործէր. ընդ վասս նոցա արամի ընդ նոսա, և չարախօսացն իւրոց թողուլ թիւն շնորհէ: Յաղագս անձին բամբասանաց և առ զրկեալս և

առ զչարեալս հեղութեամբ խօսի:

Եւ որ ստիպաւ տեսանել ըզնա և խօսել ինչ կամիցին, պատուիրէ դառնալ անգրէն յայլում ժամու. և պատճառի՝ թէ այն ինչ եկեալ է, և թէ օրն տարածամեալ է և ինքն տկար:

Եւ որ փոխ ի նմանէն խընդրիցեն և հանդանակ ժողովիցեն, Տուրևառ վաճառոց ոչ է, ասէ. և յորժամ ոչ ինչ վաճառիցէ, Դահաւաճառ՝ ասէ՝ բարեոք ընթանայ: Թէ լսէ ինչ, չլսելոյն առնէ, և թէ տեսանէ՝ չճայելոյն: Ոչ երբէք ասէ յայտ զոր գործէն, այլ թէ Խորհուրդ ի մտի ունիմ, և թէ խոստովան ինչ ուրեք լինիցի, Մոռացեալ եմ, ասէ: Է ինչ զոր՝ Տեսից, անէ, է զոր՝ Չգիտեմ, և է ընդ որ Չարմանամ, և է ուրեք՝ զի Եւ ես ինքն զգոյն խորհիմ, ասէ: Միով բանիւ, ճարտար է միշտ

յայս ձևս խօսից. Ի՛հ ոչ հա-
ւատամ, ոչ կարծեմ, զարմանք
է. և յաւելու թէ Այլ յայլմէ
եղեալ եմ. և թէ Այդ ոչ պատ-
մեցաւ ինձ, նոր և չքնաղ իրք
են առ իս. երթ այլու՞մ ումեք
ասա. քեզ արդեւք անհաւա-
տացից՝ եթէ նմա եդից մեզ,
ոչ գիտեմ, տարակոյս է ինձ:

Այլ զգոյշ լեր, մի վաղվաղակի
հաւատասցես այսպիսի ձայնից
և պատ ի պատ բանից և շատ
խօսուածեանց, քան զոր չիք ինչ
գտանել չար: Ի կեղծաւոր և ի
նենգաժեռ բարուց առաւել
պարտ է զգուշանալ՝ քան յիժից:

Բ

ՎԱՍՆ ՍՈՒՏԱԿԱՍՊԱՍՈՒ-
ԹԵԱՆ

Սուտակասպասուածին հա-
մարելի է վարք անպատեհ ի շահ
սուտակասպասին, և սուտա-
կասպաս այն՝ որ ճանապարհա-
կից ումեք եղեալ, ասիցէ. Առ-
ն՞ու ի միտ՝ թէ սրպէս ի քեզ
ակնկառոյց կան մարդիկդ. ոչ
ումեք յորոց ի քաղաքես են
լինի այս՝ բաց ի քէն. երէկ գո-
վեցար ի սրահին Ստոյիկեան.*
զի իբրև արք աւելի քան զե-
րեսուն ակմբեալ էին, և զրոյցք
ի մէջ անկան՝ թէ ՚ լաւագոյն
իցէ, աստի սկսեալ ամենեքեան

* Այս տեղի հասարակաց էր յա-
ռաջն, և ապա կարգեցաւ ժողովա-
բան Ստոյիկեան իմաստասիրաց:

ի վեր և ի վայր զքո անու
յեղյեղեցին: Եւ այլ ինչ այն
պիսի ասելով, առնու զբուռ
Թեամբ ի հանդերձէ նորա զծիւն
փոքրիկ: Եւ եթէ ունգ ինչ
յարգի արկեալ իցէ հոգմոյ ի
վարսս գլխոյն, ծայրիւք մտ
տանցն խնամով ի բաց քաղ
ժամի և ասէ. Տեսանէս, երկ
օր է զի չեմ տեսեալ զքեզ, և
ասա մօրուքդ ալևորեալ է. սա
կայն և այնպէս առ արովք հա
սակիդ տակաւին ոչ ինչ ընդհատ
յայլոց քաջաթուխ են հերքէ:

Եւ ի խօսել նորա՝ սաստե
այլոց լուռ լինելը և նմա լու
ի լու գովէ զնա. և իբրև դա
դարիցէ՝ ծափ զծափի հարկանն
ձայն առնու՝ վկայէ թէ ամ
նաբարուք խօսեցաւ: Ի կատ
կել նորա՝ ցուրտ ծաղր արձա
կէ, և զձորձսն ընդ բերանն
պնդէ, որպէս թէ ոչ կարացեալ
ուենել զծաղրն:

16
17

Որ յուզուոյ ընդ առաջ պա
ասհիցեն, պատուէր այս զտեղի
ուենել մինչև նա անցանիցէ. և
գնեալ տանձ և խնձոր՝ բերէ
այս որդուց նորա ակնյանդիման
նորին, և ողջագուրեալ ասէ, Բա
բայ հօր սիրուն ձագուռք: Եւ
յորժամ նա հողաթափս գնիցէ,
զտանն բարեձև քան զօրն լինել
ասէ: Եւ թէ առ բարեկամ ոք
ուրեք գնացէ, յառաջեալ պատ
գամաւոր ընթանայ, թէ Առ
գեղ դայ. և անդրէն ընդ առաջ
նորա դարձ արարեալ պատմէ,
Թէ Աղդ արարի: Առանց ընդ
բանս ինչ օձեղց կարող է պաշ
տել անդանդող և զոր ի կա
նանցն շուկայի:*

96787
1

* Կանանց շուկայ կոչեր յԱթենս
ար վաճառէին արժէք քիմք ուստի
կարծի թէ պարկեռ զգնէին
ի պէտք որովայնի արտաբանի
պիլ թեպիքսաւ

ի սեղանակիցն լինել, յառաջ քան զամենայն ոք ինքն ի գովութիւն առնու զգինին. և թէ մերձ բազմեալ իցէ, Ո՛հ, ասէ, սրպէս յուշիկ ուտես. և առեալ ինչ նմա ի սեղանոցն, Աղէ զայս տես, ասէ, քանի համեղ է: Եւ հարցանէ թէ մսիցի՞, և խնդրիցէ այլ ևս արկանելիս. և զայս ասացեալ ծածկէ զնա վերարկուաւ. և կարկառեալ յունկն նորա շնջէ, և ի խօսելն ընդ այլս ի նա ինքն կառուցեալ պիշուռնի զակն:

Եւ ի Թատերն յափշտակեալ ի մանկանէն զբարձկնեարն ինքնին արկանէ նմա: Չտանէ նորա ասէ թէ գեղեցիկաշէն է, և զագարակէն թէ քաջատունկ, և զկենդանագրէն թէ ճշգրտահան: Եւ գլուխ ամենայնի, զամենայն ինչ ասել և առնել թուի սուտակասպասն, որովք կարծէն հաճոյ լինել:

Գ.

ՎԱՍԵ ՄԱՐԴԱՀԱՃՈՒԹԵԱՆ

Մարդահաճութիւն, զի սահմանաւ ճշգրտեսցուք, է կենցաղ անվայելու՛ ի պատճառս հեշտութեան: Եւ անշուշտ մարդահաճոյ նա է, որ ի հեռուստ ոք ձայն արկեալ բարբառիցի և այր զօրութեան կարգայցէ, և յոյժ զարմանայցէ, և երկոքումք ձեռօք պիտոք ունիցի. և սակաւիկ մի ուղեկցեալ՝ հարցանիցէ, թէ երբ միւսանգամ տեսանիցի զնա. և այլ ևս գովութիւնս ասացեալ՝ այնպէս ուրեմն ի բաց գնայցէ:

Նա ինքն էթէ յիրաւարարութիւն կոչեսցի, ոչ միայն յորոյ կողմանէն կայ՝ նմա ևեթ հաճոյ լինել խնդրէ, այլ և ստոխին. զի հասարակաց նոցա ի-

րաւարար լինել թուիցի.* և զեկացն ասէ թէ ուղիղ ևս քան զբաղաբացինն իրաւաբանեն:

Եւ թէ ի ճաշ ուրեք հրաւիրեսցի, աղաչէ զկոչնատերն ձայնել զմանկունս իւր. և ի մասնել նոցա առ նա, Վա՛շ՝ աւսէ՛, քան թուզ թղոյ՝ առաւել նման են սորա հօր իւրեանց. և առ ինքն ձգեալ համբուրէ, և նստուցեալ առ իւր՝ խաղայ ընդ նոսա ասելով Տիկ, Տասարիկ, և թոյլ տայ նոցա ննջել ի գոգ իւր, թէպէտ և նեղիցի: Եւ զողայն առեալ ի դայեկէն, ինքն ծամէ և ջամբէ ինչ նմա, և ի սուրջս մանկականս փաղաքշի, և ճարպիկ ու ճորտար քան զհաւն կոչէ:

* Յերկաքանչիւր կողմանց ոտ խացն էին մի մի իրաւարար ի վէս, և մեւս ևս երբորդ՝ երկոցուն կողմանցն միջնորդ հասարակաց:

Դ

ՎԱՍՆ ՄԵՄԱՐԳՈՒԹԵԱՆ*

. . . Բաղում անդամ սափրէ զհէրսն, և զստամուսնն ունի սպիտակս, և զհանդերձան մինչ չև հնացեալ սակալ փոփոխէ, և իւղովք անուշիւք օծանի: Ի հրապարակսն առ սեղանաւորսն գեգերի. և ի վարժարանսն յայն տեղիս՝ յաճախէ՝ ուր պատանեակքն մարդին, և ի թատրն յորժամ տեսարանք իցեն՝ երթայ մերձ առ մեծամեծ զօրավարսն բազմի:

Վասն իւր գնէ և ոչ ինչ, այլ զի առաքեսցէ հիւրոցն ի Բիւզանդիոն. շունս լակոնացիս ի Կիւզիկոն, և մեղր հիւմիտեան

* Այլք զայս նկարագիր անվերնազիր խառնեն ընդ երբորդին:

ի Հոգոս, և պատմէ ապա ուրոց ի քաղաքին են, թէ զայս ինչ և զայս արարի:

Քաջ գիտէ եւս սնուցանել ի տան կապիկ և ստանալ մարդավայրի և սիկելիացի աղանիս և վէգս այծեմանց և բոլորչի սրուակս թիւրիացիս և գաւազանս ի լակեգեմոնէ գալարունս և դորգս անկուածոյս նկարակերտս արամբք պարսկաստանօք, և վայրագաւիթ ի բռնամարտկաց և գնդակախաղուց աւարէզ, և շուրջ յածեալ ցոյցս առնէ հանապաղ անդր ի ներքս հրաւիրել իմաստասէրս, իմաստակս, զինախաղացս և երաժիշտս արուեստականաց: Եւ հուսկ ապա ինքն ի հանդիսի անդ ասէ ցմեւսն յաղագս հանդիսատեսացն, թէ Նոցա է տուեալ զխաղեաղն:

Ե

ՎԱՍՆ ՍՆԱՔԱՌՈՒԹԵԱՆ

Սնափառութիւն թուի լինել անարժան տենչումս պատուոյ: Եւ սնափառ այնպիսի ոք է, որ թէ յընթրիս կոչեսցի՝ ջանայ երթալ առ կոչնատեառնն բազմել ի սեղան: Զորդի իւր ի Գեւփիս առեալ տանի՝ անդ փոքրել զհէրսն.* և հոգայ՝ զի լինիցի իւր սպասաւոր եթովպացի: Եւ իբրև արծաթոյ մնաս մի ումեք հատուցանելոց իցէ, ջանայ նորս և փայլունս տալ:

Եւ ճային զոր առ տնին բու-

* Ի հնումն այս սովորութիւն էր ամենայն յաթնասցւոց՝ յորժամ մանկունքն յարբունս հասանէին. բայց յետոյ մեծատունք և պարծոտք միայն առնէին առ սնոտի փառասիրութեան:

ծանկ՝ ոչ մոռանայ գնել սանդղիկ, և առնել վահանակ սրղընձի, զոր առեալ ճային ստաստիցէ ի սանդուղն: Եւ եթէ զարջառ մատուցանիցէ զոհ, զմորթ խալամոյն եղջերովին հանդէս մտից սանն կախէ զձողոյ՝ մեծամեծ պսակօք շուրջ պսակեալ, զի որ մտանենն տեսցեն ամենեքեան՝ թէ զարջառ զենեալ է: Եւ յետ ընդ սպետան ի հանդէս հեծանելոյ՝ զայն ամենայն տայ ցծառայն տանել ի տուն, և ինքն արկեալ զամղանն՝ մտրակք յոտս ճեմ առեալ զգնայ ի հրապարակին:

Եւ իբրև սկնդուկն իւր մեռանիցիս գերեզման շինէ նմա և մահարձան կանգնեալ գրէ ի վերայ՝ Եառաւիղ Մէլիտինոյ: Եւ կախեալ յուխա մանեակ պղնձի ի մեհենին Ասկղեպեայ՝ պսակօք մաշէ զայն և օձանէ զօր ամենայն:

Չանայ հնարի և առ սեռական աւագորերոյն՝ զի խորհրդոց զոհիցն ինքն լիցի ազգարար առ ժողովուրդն, և զգեցեալ պայծառ բատմուճան՝ պսակ ի գլուխ ելանէ առ նոսա և ասէ. Արքա թեհնացիբ, զոհեցաք իշխանքս դիցամօրն. պատարաք մեր ընդունելի են և բարենշան. և դուք ընկալարձեք զբարիս: Յետ ազգեցուցանելոյ ըզպատգամս զայս՝ երթայ ի տուն և պատմէ կնոջ իւրում, թէ որպէս առաւել քան զոր կամէր յաջողեցաւ նմա ամենայն:

Գ Լ Ե

ՎԱՍՆ ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ
ԱՅԼՈՎ ԿԱՐԳԱԻ

Սնափառութիւնն թուի թէ անպատեհ ցանկութիւն է փառաց: Եւ այնպիսի է սնափառն, որ թէ ի կոչունս ուրեք հրաւիրեսցի՝ փութայ մղի առ հացտուն հուպ բաղմել յընթրիան: Եւ զորդին ի Գելփիս տանի հարթել զգէսսն, և փոյթ մեծ ունի՝ զի սպասաւոր է թէ՛ տվալցի զինի իւր շրջեսցի. և ի տալ ումեք մնաս ինչ արծաթոյ՝ ուշ առնէ զնորն տալ:

Եւ թէ զեղն պատարաք մատուցէ, զճակատ խալամոյն եղջերօքն հանդերձ առաջի գրաց տանն ընդ ցից հանեալ վարսէ, շուրջ բողորեալ զնովաւ պսակս մեծամեծս, զի որոց մտանննն

երևելի կայցէ՝ թէ զեղն է զոհեալ: Եւ իբրև ընդ ասպետան ի հանդէս հեծանիցի, ապա այնուհետև իջեալ յերկարէն՝ զամենայն ինչ զայլ թողու ի մանուկն դարձուցանել ի տուն, և զպատմուճան փառացն միայն արկեալ զիւրև՝ մտրակ յոտս ի հրապարակսն ճեմի:

Իսկ էթէ սկնդուկն մեռանիցի, շիրիմ կանգնէ նմա և արձան և գիր ի վերայ, թէ Աղնիւ մելիտինեցի: Եւ յաղագս ճային՝ որ ի տանն սնանիցի, զնէ սանդղիկ անմուռաց, և առնէ ասպարիկ պղնձի, զի առեալ զայն ճային վազվազիցէ ընդ սանդղամատուհան: Եւ նուրեալ օղ պղնձի յասկղեպեան տաճարին, այնչափ արկանէ ի նա պսակս, մինչև մաշեսցի:

Ստէպ ստէպ սափրէ զհերսըն, զպատմուհան ունի սպիտակ փայլուն, և զգեստք որ գեռ

պատուականքն իցեն՝ ի բայ
ընկենու, և իւղովք անուշիւք օ-
ծանի հանապազօր: Ի հրապա-
րակս՝ զսեղանաւորօքն գայ, ի
կրթարանն՝ անդ գեգերի՝ ուր
մանկաին ընդ մարզս ելանեն,
և ի տեսլարանս՝ յորժամ խաղք
լինեցին՝ երթայ մօտ առ զօրա-
վարսն նսաի:

Եւ ոչ մի ինչ յիւր պէտան ոչ
ստանայ, այլ առ հիւրսն առաքէ
այսր անդր: Ի Աիւզիկոն շունս
լակոնացիս, և մեղր հիւմիտացի
ի Հոռոս. և սպա քաղաքա-
ցւոցն քարոզէ՝ թէ զայս ինչ և
զայս գործեցի:

Գլխէ և մարդաճիւղաղ ի տան
սնուցանել և աղանիս սիկելիա-
ցիս, և ստանալ ճանս վթաց վայ-
րի և շիշս բոլորչիս թիւրիացիս
և խեղաթիւր մահակս ի Լակեգե-
մոնէ և սրահակս նկարէնս ան-
կուածոյս ի կերպարանս պարս-
կաց, և գաւիթ ի պէտս սոսպա-

րիսի բռնամարտկայ և գնտաճը-
գութեանց, և այսր անդր ցոյցս
առնէ տալ զայն ի սպաս իմաս-
տասիրաց, զինաշարժից և նուա-
գողաց. և ինքն ապա յետ հան-
դիսիցն ասէ առ այլ որ վասն
հանգիսականացն, եթէ Գոցա
աւագիկ է խաղեաղդ:

Գուն գործէ և առ հրամա-
տարս ժողովրդեանն, զի զաղ-
դեցութիւն զոհից ինքն արաս-
ցէ առ ամբոխն. և հանգեր-
ձաւորեալ պայծառ պատմու-
ձանաւ՝ պսակազարդ ելանէ առ
նոսա և ասէ. Արք աթենացիք,
զոհեցաք նահապետքս զոհս մօրն
աստուածոց, և հաճոյականք են
պատարագքս մեր և բարեգու-
շակք, և դուք ի բարիսն վայե-
լեսջիք: Սպա յետ այսր աղգա-
բարութեան գնայ ի տուն սպա-
մել կնոջ իւրում՝ թէ զիւրդ ս-
ռաւելոյն յաջողեցին նմա կամբ
իւր:

ՎԱՍՆ ԱՄԲԱՐՀԱԻԱՃՈՒԹԵԱՆ

Ամբարհաւաճութիւն անշուշտ
 թուի լինել ցոյցք անդոյ բա-
 րեաց: Եւ ամբարհաւաճ՝ այն-
 պիսին է, որոյ կացեալ ի կիրճ՝
 ծովուն՝ պատմէ եկաց և պանդըխ-
 տաց, թէ քանի՛ բազում են
 նորա ինչք ի վերայ ծովու. ճա-
 ւէ և զշահից վաշխի՛ թէ քանի՛
 օն իցեն, և թէ ինքն որչափ ինչ
 շահեցաւ և կորոյս. և զայս
 այսպէս մեծամեծս կոտորեալ,
 առաքէ անդէն զմանուկն առ լո-
 մայափոխն առ որում գրամ մի
 և եթ կայ նորա:

Եւ առ ուղեկցին պատեհ ա-
 ռեալ գիտէ ասել զճանապար-
 հայն, թէ որպէս ընդ Ալէք-
 սանդրի շինուորեցաւ, և զիորդ-
 եղև ընդ նմա. և որչափ ահա-

նակուռ բաժակս յաւարի ա-
 ռեալ եբեր ընդ իւր. և զասիա-
 ցոց ճարտարացն վիճի՛ թէ քաջ
 քան զերոպէայիսն են: Եւ զայս
 ամենայն համբաւ զրուցէ ա-
 ռանց ի տարաշխարհ՝ ուրեք ի
 քաղաքէն ելանելոյ:

Ասէ ևս, թէ գիր հասեալ կայ
 նմա յԱնդիպատրոսէ, որ պատ-
 մէ՝ թէ երրորդ՝ ինքն է մտեալ
 ի Մակեդոնիա: Եւ թէ տուաւ
 նմա իշխանութիւն առանց մաք-
 սի վաճառս փայտից անտի հա-
 նելոյ, սակայն ինքն հրաժա-
 րեաց, զի մի՛ ինչ յուժեքէ յա-
 չաղեսցի. զի առ մակեդոնացիսն
 առաւել զգաստութիւն պիտոյ է:

Եւ թէ որպէս ի սովի ա-
 ռաւել քան զհինգ տաղանդ

* Ըստ ոմանց՝ Յերրորդ աւուր կամ
 Յերիս աւուրս կամ Երեք աւուրք
 են՝ զի մտեալ է: Թէօփրաստ զգէպս
 իւրոյ ժամանակին աճուռ յառակս:

Ժախք իւր հաշուելցին՝ վասն չը-
քաւորաց քաղաքացւոցն զպէտ-
սըն մատակարարելոյ. զի զլա-
նալ ումէք ոչ դիտէ: Եւ եթէ
անծանօթք ոմանք առ նովաւ
իցեն բազմեալ, ստիպէ զմի ի
նոցանէն քուեայս առնուլ՝ հա-
շիւս արկանել. և աճեցուցեալ
զնոսա ցվեց հարեւր առ մնաս,
եղեալ և անուանս իւրաքանչիւր
նոցա ի Կէպոյ դասնէ տաղանդս
տասն. և զայն ամենայն նպաստ
լինել ասէ յիւրմէ ի հանգանակ
սեղանոյ նոցա. և յաւելու՝ թէ
ոչ արկանէ ի համար զվերակա-
ցութիւնս պատերազմիկ նա-
ւայն, և ոչ զայլ ևս հասարա-
կաց պաշտամունս զորս պաշ-
տեաց ձրի:

Մատուցեալ և առ վաճառա-
կանս ընտիր երիւարաց՝ պատ-
ճառի գնել. անտի ի թանգա-
րանսն անցեալ՝ խնդրէ հան-
դերձս երկուց տաղանդաց, և

Նարանչի ընդ ծառային՝ թէ ըն-
բէր առանց արծաթոյ չըջիս զիմ
կնի: Եւ թէ վարձուք ի տան
նակիցէ, իմ հայրենի ապա-
րանք են, ասէ առ անդէտսն,
և վաճառել կամիմ, զի անձուկ
է ինձ յընդունելութիւն հիւ-
րոց. և թէ կայ առ նմա ջուր
յուրտ ի ջրհորոյ աննման, և
պարտէզ ուռճայեալ առատ և
փափուկ բանջարօք, և խոհակեր
հմուտ ի պատրաստութիւն հա-
մագամոց, և թէ տուն նորա
բոգ իջլան է, բանդի լի է զօր-
հանապաղ. և թէ բարեկամք
իւր են կարասն ծակ, զի ամե-
նայն բարեօքն զոր առնէ՝ ոչ
կարէ ընուլ զնոսա:

Է

ՎԱՍՆ ԱՄԲԱՐՏԱԻԱՆՈՒԹԵԱՆ

Իսկ ամբարտաւանութիւն է արհամարհել զայլք առ անձամբ: Եւ այնպիսի ինչ որ է ամբարտաւան, զի որ փութայ ստիպաւ խօսել ինչ ընդ նմա, Յետ ընթրեաց էկ, ասէ: Չվէ ճրս իրաւախնդրաց գատի ի զգընալ իւրուսմ. եթէ յաւադու թիւն կոչեսցի, զանսպարապու թիւն պատճառեալ՝ հրաժարէ. ի բարերարեւն ումեք՝ ստիպէ անմոռաց ունել. ոչ ումեք առնու յանձն ինքնին նախ ընդ առաջ գնալ, և վաճառականաց անդամ իբրև վարձկանաց հրաման տայ գնալ այգուց առ ինքն:

Ձանապարհայն յերթալն չըխօսի բնաւ ընդ ումեք յորոց պատահենն, այլ գլուխ ի վայր

արկեալ գնայ, և ապա գարձեալ կոկողավիղ շրջի, որպէս և նմա հաճոյ թուեսցի:

Յորժամ ընթրիս տայցէ բարեկամացն՝ չլինի նոցա հացկից, այլ միւսմ ի հնազանդելոցն պատուէր տայ հոգ տանել նոցա. և մինչ ուրեք գնալոց իցէ, կարապետ առաջի արձակէ՝ զեկուցանել թէ ահա գայ: Ոչ յօժանեւն, ոչ ի լուանալն և ոչ ի կերակուր առնուլ թոյլ տայ ումեք մտանել առ նա:

Եւ թէ հաշիւք ընդ ումեք իցեն, պաշտօնէին հրամայէ ունել զհամարն, և գուժար արարեալ գրոշմել ի գիրս յիշատակաց իւրոց: Ի նամական ոչ գրէ՝ թէ Առնիցես ինձ շնորհս այլ թէ կամիմ՝ զի այսպէս լինիցի, և Առաքեցի առ քեզ՝ առնուլ, և Ձի մի՛ այլազգ ինչ լինիցի և թէ Վաղվաղակի ժամ մի յառաջ:

Ը

ՎԱՍՆ ԳՈՌՈՋՈՒԹԵԱՆ

Գոռոզուծիւն թուի թէ իցէ
 դահասիրուծիւն՝ սաստիկ հա-
 րեալ ի բռնակալուծիւն: Եւ
 այն է գոռոզ, որ թէ ժողովուրդն
 ի խորհուրդ մտանիցէ՝ ընտրել
 այլ ևս պաշտօնակիցս իշխանին,
 յառաջ անցեալ ցուցանէ՝ թէ
 զիւրդ արժան է նոցա ինքնա-
 կալս լինել. և թէ այլք տասն
 զոք իշխանակից նմին ի մէջ մա-
 տուսցեն, ինքն կայ պնդի՝ թէ
 բաւական է մին. և ի հոմերա-
 կան տաղիցն զմին միայն պնդ
 ունի, զայն եթէ

Չէ բարւոք բազմաց իշխել,
 մի ոք ևեթ իշխան լիցի.
 Իսկ զայլսն ոչ գիտէ:

Իշխել իշխէ և բանս այսպիւ-
 սիս խօսել, թէ Մեղ պարտ է

տռանձինն ուրեք յազադս այսր
 ի խորհուրդ ժողովել, և հեռի
 մեկուսի լինել յամբօսէն և ի
 հրապարակէս, և որ ի բարձ
 աւագուծեան հասեալս եմք՝
 փոքր մի հանգիստ դասնել: Եւ
 թէ գարովիցի ինչ յուժեքէ կամ
 անպատուիցի, կամ սոցայ, ասէ,
 կամ մեզ միայն պարտ է մնալ
 ի քաղաքիս:

Եւ ելեալ զհասարակ աւուրբ,
 և զլօգիկ իւր արկեալ, և կի-
 սակաուր զհերմն փոքրեալ, և
 զեղնդուսն սրբեալ զգուշու-
 թեամբ, միջ վարէ զհանգի-
 պեալսն, այսպիսի ինչ ասելով.
 Չմարթի այլ ևս շմարթի կալ ի
 քաղաքիս յերեսաց շոգմոգ և
 քսու բանսարկուաց:

Եւ թէ որպէս անհնարին տա-
 ուսպի յատեանս ի ձեռաց դա-
 տախազից, և թէ զարմանայ ընդ
 այնտակ՝ որ սպրդին նեղին ոտն-
 իսեթ լինել ի դործ հասարա-

կայ, թէ Ղև՛ արդեւք խնդրիցեն .
 և թէ սրպէս ծանր և տաղաուկ
 է այժմ ամենայն ինչ որոց անս-
 րէնքն են և մատակարարք . և թէ
 Ղիւսրդ ամաչէ ի ժողովան՝ յոր-
 ժամ նուաստ ոք և գձուձ առ
 նմա բաղմիցի . և յաւելու , Յ՛րբ
 իցէ՛ Ղի ոգի առնուցումք . Ղի
 ահա կորնչիմք ծախիմք ի պաշ-
 տամանց աստի և ի կազմութենէ
 հանգերձանաց նաւաց պատե-
 րաղմի :

Եւ թէ քանի՛ տտելի է ռաս-
 կավարաց աղղ : Եւ սկզբնապատ-
 ճառ չարեաց քաղաքին զԹեոսեւս
 ասէ լեալ . Ղի նա Ղերկոտասան
 քաղաքան ի ժողովուրդ խառ-
 նեալ քակեաց Ղթագաւորու-
 թիւն . և կրեաց Ղարժանն , Ղի
 նախ ինքն կորեաւ ի նոցանէն :
 Եւ այլ ինչ այսպիսի խօսի առ
 հեւրսն և առ համաբարայ քա-
 ղաքացիս՝ որ ի նոյնս միամտեալք
 իցեն :

Թ

ՎԱՍՆ ՎԻՍՈՒԹԵԱՆ

Վիսութիւն է դաժանութիւն
 բարուց ի բանս . և վէս այն՝ որ
 եթէ հարցանիցի թէ սէր է այս
 անուն , Զ՛ի՛ կայ իմ , ասէ , և նու-
 րա . և թէ խօսիցի ոք ընդ նմա ,
 չտայ պատասխանի : Եւ ի վա-
 ճառէն ինչ՝ չասէ գնելեացն քա-
 նոյ տայցէ , այլ խոյզ և խնդիր
 առնէ թէ Ղի՛նչ դատնիցէ : Եւ
 որ մեծարիցեն Ղնա և առաքի-
 ցեն ինչ ի տօնս , ասէ ցնոսա ,
 թէ և ճաշակիցէ իսկ ոչ յԸ՛ն-
 ծայիցն :

Ոչ ներէ ամենևին՝ եթէ ոք
 յանկարծ ակամայ խթիցէ Ղնա
 կամ կոխեացէ ի վերայ նորա :
 Եւ բարեկամի՛ որ ի հանգանակ
 նպաստ լինել ժախցէ , Ոչ ունիմ ,
 ասէ , տալ . ապա առեալ տանի

ինչ, Եւ այս ևս արժաթ, ասէ,
ասՀա գնայ ի կորուստ:

Եւ թէ գթիցէ յուզեռջ, և
քարին ևս անէծս և նշովս կար-
գայ: Յանձն ումէք չառնու սպա-
սել օգուա ժամս. ոչ երգել կա-
մի յերախանս, ոչ բան արտա-
սանել և ոչ ի պարու անցանել.
և զառ Աստուած աղօթան գըլ-
խովին կարօղ է սպախա առնել:

Ժ

ՎԱՍՆ ԲՐՏՈՒԹԵԱՆ

Բրտութիւն թուի լինել ար-
գիտութիւն սառաձից: Եւ այն
պիսի է բիրտ, զի յետ ըմպելոյ
խառնակ ինչ զգայուոա գեղոյ՝
անխիղճ ելանէ ի հրապարակ ա-
տենի. և զեւզս ոչ քան զժոթ-
րին անուշահոտ ասէ լինել, և
մեծ քան զոտնն ագանի կօշիկս,
և մեծագոչ բարբառի:

Ընդ սիրելիս և ընդ ընտանիսն
չվստահի, և զժառայսն իւր առ-
նու խորհրդակիցս իրաց մեծա-
մեծաց, և յունկն վարձկանաց
իւրոց մշակաց ագարակին հեղու-
զամենայն իրս ատենի ժողովըր-
դեան: Ի նստելն հանգրիձէ ըզ-
հանգերձան ի վեր քան զժունկսն՝
մինչև ծանակ կալոյ:

Զիք ինչ ընդ որ զարմասցի

կամ սքանչասցի. իսկ եթէ եզն
կամ էշ կամ քօշ ի փողոցի տե-
սանիցէ, զկայ առեալ պշուցեալ
նկատէ: Այ խորէ առնուլ ինչ
ի մառանէ և ուտել և ի վերայ
ըմպել զանապակն. և ջանայ
Թաքչի ի հացարար կնոջէն, Թէ-
պէտ և ընդ նմա իսկ երթեալ
աղայ զպէտս իւր և զորոց ի
տանն իցեն ամենեցուն:

Ի ճաշէն՝ միանգամայն և գրաս-
տուցն խոտ արկանէ. և ի բա-
խել գրանն՝ ինքն տայ ձայն ի
ներբուստ, և առ ինքն կոչեալ
զշունն և բուռն հարեալ զցուկէն,
Սա է սա, տսէ, պահապան տե-
ղւոյս և տանս և բնակչաց սո-
րա: Եթէ յումեքէ արծաթ առ-
նուցու, ընարէ զգրամանս և խո-
տեալ ընկենու իբրև Թէթևս և
տժգոյնս, և այլս ընդ այնր փո-
խանակէ: Եթէ ումեք զարօր
տուեալ իցէ յանօթ, կամ ըզ-
սակառի կամ զմանգալ կամ

զսարկ, ի աքնուծեան գիշերին
զայն ածէ զմաւ: . . .

Ի քաղաքն ելեալ հարցանէ ո-
րում հանգիստին, Թէ քանոյ ի-
ցեն հանգերձք մաշկեղէնք և ա-
պուխտ ձկան, և Թէ այսօր իցէ
ամսագլուխ վաճառոց. և անդէն
զնովիմք ածէ, Թէ կամի առ-
վարսավիրայ գնալ վերալ զհերսն.
և ընդ նոյն ճանապարհ մատու-
ցեալ՝ առնու տանի յԱրքիա-
սայ՝ ձկուռնս ապխտեալս: Ի
բաղանիս երգէ. զկօշիկսն խար-
խայեալս բեռաակապ պնդէ, կամ
կարկատանս ի վերայ կարկա-
տանաց արկանէ, և ասէ, Թէ
Այլինչ ընդհատ կարծր են քան
զեղջէւր:

* Նսպարալահառ ծանօթ ժամանա-
կին:

ԺԱ.

ՎԱՍՆ ԶԱԶՐՈՒԹԵԱՆ

Զաղրուծիւն է անինամ թողուլ զմարմինն մինչև զզուելի լինելոյ: Եւ զազիր այն ինչ որ է, որ քոսոտ բորոտ և որքիւնոտ և վարազացեալ եզնգամբք շրջի այսր անդր. և զայն ամենայն՝ հայրենական ախոս ասէ լինել, զի նորքիմբք և հայրն էր զգածեալ և հաւն. վասն որոյ և ոչ գիւրիին ինչ իցէ խառնել ումեք յազգի իւրեանց:

Իցեն արդեւք և խոջք և կեզք ի խոչակունս նորա և կոձիձք ի մատունսն, զորս անդարման թողու՛ զի զայրամցին: Անուծք են նորա գալանայինք և թաւաւ մաղք՝ քաջ ի բաց մինչև ցկէս կողիցն և անդր ևս մացառախիտ խողանացեալ. ատամնւնք սեաւք

և մեջոտք, ժանդատեսիլք և զաղրածորմիք, և այլ ինչ այսպիսի բաղում:

Խնչէ ի ձորձան, յուտեն՝ խօսել սաւնու թուալիր՝ և թափէ ի բերանոյն, և յրմպեն՝ զգայուէ յերեսս այլոց. և անկեալ ի բաստեռուսն անդէն յետ ընթրեայն ննջէ ընդ կնոջ իւրում: Ի բաղանիս՝ հոտեալ իւղով օծանի, և իսկոյն սաւնու զհանդերձան: Դապիկս խոշորս և բաճկոնս հնոտիս և աղաեղիս՝ զայն արկեալ զանձամբ, ելանէ ի հրապարակ:

Եւ ի հացին ճառ արկեալ պատմէ, թէ սրպէս կոճ վրացի արբեալ՝ ի վերուստ և ի ներքուստ ժայթքեալ մաբբիցի, և զի ի նստածս իւր թխագոյն է մաղձն քան զարգանակն՝ որ անդ ի վերայ սեղանոյն: Եւ թէ թքանել կամիցի՝ զսեղանովն ի մատուռակ անդր ձգէ զխուին:

ԹԲ

ՎԱՍՆ ԼՐԲՈՒԹԵԱՆ

Ոչ գԺուարին ինչ է սահմանել զլրբութիւն. քանզի խայտառակ և նշաւակելի խեղկատակութիւն է: Եւ այսպիսի է լիբրն, որ եթէ կանանց պարկեշտից հանդիպեսցի՝ հոլանեալ ցուցանիցէ զառականան: Ի լուել այլոց ի Թատերս՝ ինքն ծափս հարկանէ. և որոց այլք հեշտաբար կան ի զնին՝ չէ ի վերայ նոցա. և ի հանդարտել տեսարանին՝ վիզ ամբարձեալ զգայուս արձակէ, զի զբազմականսն յինքն դարձուցէ:

Ի բազմամբոխ հրապարակի մատուցեալ կացեալ առ կաղինս կամ խնձորս և առ այլ միրգս՝ ուտէ և խօսի ընդ վաճառողին, կօչէ յանուանէ զայս ոք և զայն

յանցաւորացն՝ որոց չէ ծանօթ. և եթէ ի ճեպի զոր ուրեք տեսանանիցէ, բռնադատէ մնալ: Եւ որ ի մեծի սք դատաստանի ի պարտութիւն մտանեալ գնայցէ յատենէն, ընդ առաջ երթեալ խնդակից նմա լինի ընդ հենդն:

Եւ իբրև մայրն առ հաւահարց ելանիցէ, հայհոյէ. և լու ի լու ընտանեացն իշխէ հարցանել. Ասա՛ մայրիկ, որ այն օր էր յորում երկնեցեր զիս և ծնար. և յարէ ի նոյն. Ո՛րպէս քաղցր է. և որ յերկոցունց յայսցանէ անձաշակն իցէ չմարթի ստանալ մարդ*:

Յաղօթս կամ ի նուէլսն ընդ այլս մատուցանել, ընկենու ի

* Մթութիւն բնագրին կարծիս տայ խանգարանաց. քննիչք իմանան ասել, թէ քաղցր և դառն յառաջին քան զծնունդ, և առանց երկուցդ չիք որդէծնութիւն:

ձեռաց զսկահն, և որպէս թէ
հրաշանչան ինչ գործ գործեալ
չքրքիջ բառնայ: Իբրև փողով
նուագիցէ յերախանս, ինքն ին-
քեան միայն ծափ զծափի հար-
կանէ, յուցս առեալ մրմնէ, և
սասան փողար վարձակին, թէ
զի՞ չըռես իսկ և իսկ մինչ ես
երգիցեմ:

Անձամբ ելանէ գնել պատ-
րաստել զհանդերձանս կերակ-
րոյն, սակ արկանէ սրնգահար
երգեցիկ կանանց գալ ժողովել
ի տուն, և յուցանէ որոց պա-
տահենն զհանդերձեալ համա-
գամն և հրաւիրէ զնոսս ի ճաշ
և կացեալ առ իսնուութս վար-
սավիրայից և իւղեփեցայ զրու-
ցէ, թէ գինարբուք մեծ են առ
իս այսօր:

Եւ յընդունելութեան կո-
նոցն յուցանէ հացակցին՝ թէ
ո՞վ այն որ հացկատակ իւր իցէ:
Եւ ի նուագս ուրախութեան

բո՛ւտակին հրաւեր կարգալով ա-
տէ. Կազմ և պատրաստ է աւա-
միկ զուարթարարն ամենեցուն
որ անդ իցեն, և զայն ևս էթէ
հրամայիցեն, առ գուրս կայ մա-
նուկն ի բողարածէն՝ անել և
գնա, զի լուիցուք ամենեքեան
գուսանութեան նորա և զուար-
նասցուք:

ԺԳ

ՎԱՍՆ ՅՈՓՈՒԹԵԱՆ

Յօրիութիւնն է սովորութեամբ գործել կամ խօսել զանպատեհնն: Եւ ցոյն վաղվաղուկ է յերգնուլ, և ի չարահամբաւելն և ի թշնամանել անփոյթ, բարուք գուհիկ և խենեշ և յամենայնի ձեռներէց: Վարօղ է և ի լրջաց անգամ և առանց դիմակի կաքաւս անառակութեան կաքաւել ընդ պարս կատակագուսան խաղալկաց: Եւ ի խաղս ածպարարաց՝ մատուցեալ առ մի մի իւրաքանչիւր ժողովէ զպղղինձ հանգիսականացն. և որ առանց յետկարի իցեն և ձրի տեսլեանցն ի զնին կալ ժտիցին, մարտնչի ընդ նոսա:

Պանդոկապետ լինի, այլ և բողաբոյծ, այլ և մաքսաւոր.

և չիք յապիրատ գործոց յորմէ պատկառեալ խորշիցի. այլ քարոզ կարգայ, խոհակերէ, ուլունս խաղայ, շրջի ժողովէ տուրս ասաուածոց, գող ըմբռնի, և քան ի տուն իւր առաւել ի բանտս բնակէ:

Սորին սակի թուին լինել և այնոքիկ, որ կուտեալ շուրջանակի զամբոխ հրասպարակին և ձայն արկեալ՝ ուժփին և կերկերեալ բարբառով ճառատիցեն առ նոսա և կագիցին, և ի միջի անդ կէսք գայցեն և կէսք գնայցեն զանց զբանիւքն արարեալ. իսկ նոքա արձանացեալ ի տեղւոջն՝ ոմանց զսկիղքն ճառիցն պատմիցեն, կիսոց վանգս ինչ և այլոց մասն մի կէթ, չհամարեալ արժանի տեսիլ առնել զանղգամուլութիւն իւրեանց, բայց յորժամ ամենաժողով կացուրդք լինիցին:

Ի դատաստանս է զի ի ջա.

տագովել կայ անձին ամբաստանութեանց, է զի դատախազ մտանէ այլոց, է յորոց յուրաստ կայ երգմամբ, և է ուր եկեալ հասեալ յանդիման լինի գզրոց վճռագումար ի ծոցի և խուրձ խուրձ տոմսակաց ի ձեռին:

Չամաչէ կալ ի գլուխ գնդի փերեզակաց, արծաթ առ ձեռն ապ յոցա նոյն հետայն ի վաշխի, և աւուրն դանկ և կէս ի դրամէ արկանէ նոցա տոկոսիս. և ապա ի խոհանոցս երթեկէ, առ ձկնավաճառս և առ խունաւադս, և զվաշխս վաճառաւ շահին ի կլափն ժողովէ:

Կժպչիք են, և բերանք նոցա անկապ անարդեւ ի լուտանս. պոռոտախօսք և կարկաչոտք, մինչև հրապարակք և գործարանք անդրէն ընդդէմ հնչեն նոցա արձագանդ:

ԺԳ

ՎԱՍՆ ԶԱՐԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Չարասիրութիւն ցանկութիւն է չարեաց, և չարասէր այն ոք՝ որ յաճախէ առ դատապարտեալս և պարտաւորս ատենն ժողովրդեան, կարծեալ թէ զնոսա զիւրև ամեղով՝ մարթուչ ևս և ահաւորագոյն լինիցի: Եւ զառաքինեացն ասէ. Եհէ, իցեն որպէս զիարդ ինչ մարթի. և թէ, Չեք որ բարի, և նոյն են ամենեքեան. և ի սուտ հանէ թէ լաւ ոք ուրեք իցէ, և ազատ զչարն միայն ասէ:

Եթէ որ զչարէ ինչ հարցանիցէ զնա, վկայէ՝ թէ զայլն ամենայն արդար ատեն զնմանէ մարդիկ, բայց է ինչ զոր անգիտանան. զի այր լաւաբարոյ է նա, ընդընկերասէր և բարխանուն:

և երկայնէ ճառս զնմանէ, որ-
պէս չգտեալ ուրեք այր յաջո-
ղակ քան զնա:

Եթէ ի հրապարակ ոք ժո-
ղովրդեան ի դատ մատնեալ իցէ
կամ դատափետեալ յատենի, ի
նոցա թեր ելանէ. և իշխէ եր-
թալ նստել առ նոքօք և ասել,
Թէ ոչ արժան է զայրն դատել,
այլ զգործն. և զանձնէ ասէ՝ Թէ
իցէ շուն ժողովրդեանն՝ զգու-
շանալ յանիրաւաց. և զի ոչ զոք
գտանիցեմք՝ հոգաբարձոցս իրաց
աշխարհին, Եթէ զայսպիսիսն ան-
տես առնիցեմք:

Նա՛ և անզգամաց անգամ
Ժպրհի թիկունս տալ, և յա-
տեանս դարանակալ նստի զօրա-
վիգն գործոց չարաց. և ի դատելն
զգատաստան՝ զամենայն զբանս
ոսոխաց ի թեւր միտս սանի:

Համայն ատացեալ, չարասի-
րուԹիւն քոյր է չարուԹեան.
և անսուտ է առակն, Նման առ
նմանն երթայ:

ԺԵ

ՎԱՍՆ ԱՆՇՆՈՐՀՈՒԹԵԱՆ

ԱնշնորհուԹիւն սահմանաւ ա-
ռեալ՝ է վարք, որ Թէպէտ և
առանց փնասուս սակայն նեղու-
Թիւն հասուցանէ: Եւ այն է
անշնորհ, որ զայն ինչ նիրհեալն
մտեալ զարթուցանէ, զի ընդ
նմա զբանիւք անկանիցի. և որ ի
չու կաղմեալքն իցեն ընդ իւր՝ ար-
գելու, և մատուցեալ Թախան-
ձեցուցանէ անսալ՝ մինչ ինքն
վայրիկ մի ճեմ առնուցու:

Եւ առեալ ի ստընտուէն ըզ-
մանուկն և ինքնին ծամեալ ինչ՝
ջամբէ նմա, և յաւաչս կակուղս
պատճառի, և խորամանկագոյն
քան զպապն ձայնէ զնա: Ի հաց-
կերոյթս զրուցէ, Թէ զվրացի
կոճ առեալ դեղ որպէս ի վեր
և ի վայր Ժահր արձակիցի, և

զի սևագոյն ի թրքածս իւր է մաղձն քան զարգանակն՝ որ կայ ի սեղանի անդ :

Եւ յականջս իսկ ընդոծնացն յանդգնի հարցանել, Աղէ մայրիկ ասա՛, յորժամ երկնեցերն զիս և ծնար՝ զի՛նչ այն օր էր. և զնովիմք ածեալ ասէ. Զիս՛րդ քաղցր է. և առանց ընդ երկուցն փորձանցանելոյ չիք մարդ ստանալ :

Պարծի ջուր ցուրտ ի գբոյ ունել ի տանն, և սպարտէզ առատաբեր մատաղ խաւարտից, և խահամոք անուշարար կերակրոց. և թէ տուն իւր իբրև օթեան բաց է յասպնջականութիւն ամենեցուն, վասն զի խընեալ է յամենայն ժամ. և ծակ կարանն՝ են սիրելիք իւր, զի բնաւ բարերարութեամբք իւրովք չկարէ լցուցանել զնոսա : Եւ իբրև ընթրիս ումեք տայցէ, նշաւակէ հացակցին զպատասաւ

բոյծ հացկատակ իւր՝ թէ ով ոք է : Եւ ի նուագս խրախուժեան խնջոյից ձայն տալով ամենեցուն, ասէ թէ մօտ առ ոտս կայ անդ զուարթարբն խրախձանացելոցն. և եթէ և զայն տացեն հրաման՝ աւասիկ հասեալ անդէն առ կռան կայ մանուկ բողաւաղին, երթալ ածել մեղ՝ զի առ հասարակ հեշտացուք ի ձայն նուագաց երաժշտականութեան նորա :

ԺԶ

ՎԱՍՆ ԱՆԱԲՈՒԹԵԱՆ

Իսկ անամօթուածիւն է, զի ընդ սահմանաւ արհցուք, ան փոյթ առնել զփառս վասն զօջաքաղուածեան: Զի անամօթ է, որ զոր ինքն զրկեաց յառաջագոյն՝ գնացեալ ապա խնդրէ փոխ ի նմանէ: Եւ իբրև գից զոհիցէ, զմիս զոհին յաղեալ շտեմարանէ, և ինքն երթեալ առ այլում՝ Զաշէ. և կոչեցեալ զսպասաւոր իւր, և առեալ հաց և միս ի սեղանոյ անախ՝ տայ ցնա և ասէ լու ի լու ամենեցուն. Երթ և գու, սիրելի, խրախ լեր:

Զմտոյ երթեալ, յիշեցուցանէ մտալաճառին զոր երբեմն շնորհ ինչ արարեալ իցէ նմա. և առ կշռոյն կացեալ, միս ըստ կարի՝ և կամ թէ ոչ գոնէ ոսկր ինչ

ընկենու ի նժարն. և եթէ տայի նմա թոյլ՝ ուրախ լինի, ապ՝ եթէ ոչ՝ շորթեալ ի սեղանոյն կոտորս ինչ ընդերաց և ժպտելով մեկնի:

Եթէ իւրոց հիւրոցն տեղի ի գիտակա տեսարանաց խաղուց վարձիցի, ինքն ևս ընդ նոսա ի տեսիլսն վայելէ անանց զիւր սակն տալոյ. վաղիւ և զորդիս իւր և զգաստխարակ նոցա առեալ ածէ անդր: Եւ որ ազնիւ ինչ ոք գնոց առեալ տանիցի, թախանձէ հանեւ և ինքեան անախ մասն:

Յայլոյ տուն երթեալ փոխառնու գարի, երբեմն և յարգ. և որ տայցենն՝ ստիպէ զնոսա բառնալ տանել զայն ամենայն մինչև ի տուն իւր: Չամայէ և ի բաղանիս ձրի մասնել կալ առ սանսն, և միտեալ զգոյնն՝ մինչ գեռ բաղանեպանն բողոք բառնայցէ, հեղու զանձամբ զջուրն և ասէ, թէ Ահա լուացայ, և քեզ ոչ ինչ է սաս շնորհ: Եւ ելեալ գնայ կորնչի:

ԺԷ

ՎԱՍՆ ԶՕՇԱՔԱՂՈՒԹԵԱՆ

Զօշաքաղուծիւն է ժողովել շահս անպատէհս: Եւ այնպիսի է զօշաքաղն, որ եթէ հաց տայցէ՝ չդնէ ի սեղան բաւական նկանակս. հեւր՝ որ առ նմա իջևանեալիցէ՝ փոխ առնու ի նմանէ. ի բաշխելն բաժին յընթրեկերս, Արժան է, ասէ, կրկին մասունս սալ մասակարարին. և անդէն առեալ գնէ առաջի իւր: Կինի եթէ վաճառեսցէ, բարեկամին ևս ջրախառն տայ: Ի թատրն յայնժամ երթայ հանդերձ որդւոյք, յորժամ հանդիսադիբքն ձրի թողոցուցանիցեն: Իբրև հրեշտակուծեամբ ուրեք ընդ այլս առաքելի յիշխանութենէն, զթողակ ճանապարհին տուեալ նմա ի քաղաքէն՝ ի

տան թողու, և յուղեկցայն փոխ մուրանայ: Ծառային իւրում բառնայ բեռն ի վեր քան զկար, և սակաւ քան զայլոցն տայ նմա զպէտմն: Եւ որ ինչ նմա անկանի տալ հիւրոյթ ասպնջականին իւրում, զայն ևս ի նոցանէն՝ ինդրեալ՝ երթայ վաճառէ:

Յօժանելն ի բաղանիս, Ժահահոտ է եւզգ զոր գնեցեր ինձ, ասէ ցմանուկն, և օտարին իւզով օժանի: Թէ ոք յընդոժնացն դասնիցէ պղինձ ի փողոցի, չըպատկառէ հայցել և իւր մասն, ասելով՝ թէ Հերմէս հասարակաց է**։ Զպարեգօտ իւր տուեալ ի լուացումն, երթայ առնու յանօթ ի ծանօթիցն, և զայն ագանի յերկարեալ զբաղում աւուրս մինչև անգրէն յետս պահանջեսցի: Եւ այլս այսպիսիս:

* Յուղեկցաց անտի:

** Հերմէս դիք էին և վաճառականաց և գողոց:

Ճշգրտափե բարձրայատակ ա-
մանով ինքնին բաժանէ ընտա-
նեացն զպէտանս, քաջ հարթելով
զերեսս թաթաղուն անօթոյն :
Դիւրագին առնու ի բարեկա-
մէն, և երթայ վաճառէ մեծա-
գնի : Ի հատուցանելն զպարտս
բառասուն մնասուց՝ խորէ դրա-
մըս չորս :

Եթէ առ հիւանդութեան չը-
գնայցեն մանկուհիք իւր աւուրս
ինչ ի դպրոց, ըստ նմին չափոյ
հասանէ զվարձսն. և զԱնթես-
տիրիոն ամիսն ողջոյն չյդէ զնո-
սա յուսուամն՝ վասն տեսարանաց
թատերցն յաճախելոյ, որպէս
զի մի՛ զվարձս ամսոյն բովան-
դակ տայցէ : Յորժամ ի ծա-
ռայէն հոս առնուցու, ի նմանէ
տուգանէ զտոյժս դրամոցն. ըզ-
նոյն առնէ և յորժամ ի գոր-
ծակալէն համարս առնուցու :

Իբրև կոչունս առնիցէ երգակ-
ցացն, ի միջոյ անտի կերակրոյն

բաժին խնդրէ որդւոց իւրոց. և
զկէսս անգամ բողկից՝ զկոտո-
րոց սեղանոյն ընդ գրով արկա-
նէ, զի մի՛ սպասահարկու մանկը-
տին գողանայցէ : Ուղեկից լեալ
ուրեք ընդ ծանօթս իւրս նոցա
ծառայիւքն պաշտի ի պէտան, և
զիւրն ի վարձու տայ յայնժամ
հեռի ուրեք, և զգինսն ոչ բերէ
ի ծախս հասարակաց :

Եթէ հանգանակք ի տան նո-
րա լինիցին, ի համարի առնէ և
չոր յիւրմէ անտի արկանիցէ
փայտ, պոյտն, աղ, քայցախ և
ձէթ ի ճորդ : Յորժամ ի սի-
րեւեացն որ՝ իւր կամ դստերն
հարսանիս առնիցէ, աւուրբք ինչ
յառաջ աճապարէ խոյս տայ ի
քաղաքէնս զի մի՛ և ինքն օժտա-
բեր ընծայատար լինիցի : Ի ծա-
նօթիցն զայն ինչ իրս առնու ի
փոխ՝ որ բնաւ և չպահանջիցին
յեսու. և եթէ դարձուցէ ևս՝
ոչ ումք փոյթ լինիցի առնուլ :

ԺԸ

ՎԱՍՆ ԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ

Ագաչուլթիւնն է չգիտել զգա-
տիւ անձին՝ որ ծախիււքն լինի-
ցի: Եւ այնպիսի ինչ ոք է ա-
գաչն, որ զի թէ յողբերգակ-
սըն յաղթանակ տարցի՝ պատկ
փայտեղէն նուիրէ Սպանդարա-
մեաին, մակագրեալ յանուն իւր՝
Իբրև տուրք մատուցին ի ժո-
ղովս ժողովրդեան, ինքն լուս-
կայ, և կամ յարուցեալ ի միջոյ
անտի զանձն արտաքս ճողոպրէ:
Ի հարսանիս դստերն՝ զամե-

* Ողբերգակ քերդողացն մրցանակ
յաղթութեան՝ մեծ էր յոյժ ի փառս
հելլենացոց, և դուլթեան նուէրս
տային սպանդարամետական զինն,
յորոյ ի պատիւ տօնիցն կատարէին
այն հանդէսը թատերաց:

նայն միս զոչին, բաց ի նուլ-
քահանացն, տարեալ վաճառէ.
և հարսանեացն սպասուորս ի
փորձու ունի աւանց ուճկաց:
Իջխան նաւապետ կացեալ ի պա-
տերազմի, զղեկավարին անկո-
զքանն տայ արկանել իւր ի պաղ-
պաջունան, և զիւրօն խնայէ:

Յորժամ աւուրք ընծայարե-
րութեան իցեն մանկանց առ
փորժապետն, շառաքէ զնոսա
առ նա, պատճառելով թէ խօթ
խեն, զի մի՛ նպաստ ի հանգա-
նակն լինիցին: Եւ ի վաճառա-
նացէ առեալ պաշարս, միս և
խաւարտս, ինքնին յանթի հա-
րեալ տանի: Յւ եթէ զպատ-
մուճանն ի լուսոց տայցէ, ի
տան նստի: Եւ իբրև ազդ լինի-
ցի նմա՝ թէ բարեկամն հանգա-
նակ ժողովիցէ, յառաջագոյն
զգուշացեալ խոտորի ի նմանէ
զճանապարհայն, և երկայն շրջա-
նաւ գնայ մտանէ ի տուն իւր:

կնոջ իւրում՝ որ և պռոյգ մեծ իցէ բերեալ նմա, ոչ ասնու գնածոյ նաժիշտս, այլ մանկիկ մի արբանեակ ի վարձու ունի նմա ի պէտս՝ յորժամ ի կանանոցէն ի դուրս ելանիցէ: Յարուցեալ ընդ այգն ինքն ածէ աւել ասնն և զմահիծնն յարգարէ: Եթէ նստել ուրեք հասանիցէ, բազմական արկանէ իւր զգրգլեակն՝ զոր զգեցեալն է՝:

* Զի մի կալցի իւր պաշտօնեայ բազմոցակիր, որպէս օրէն էր մեծատանց: Յոյնն առ յոյժ համառօտութեանն մտայլ ունի մարթ է ևս թարգմանել, « ի նստելն խորշաքաղ ի մի կողմ պարուրէ զգրգլեակն՝ զոր զգեցեալ է »: զի մի մաշխսցի կամ առտեղասցի:

ԺԹ

ՎԱՍՆ ԿԾԾՈՒԹԵԱՆ

Կծծութիւն է յանդէպս խընայել և ճշդել զծախս: Եւ կծծի է, որ և յես ամսոյ չգանդաղեալ ելեալ գնայ ի տուն պարտապանին պահանջել զկէս գանկ իւր: Ի միաժողով ճաշկերոյթս տոհմայնոց՝ թուէ զբաժակս իւրաքանչիւր զոր ըմպեն, և նուազ քան զամենայն հացակցացն հանէ նուէրս Արտեմեայ*:

* Յամենայն սեղանս այս օրէն էր, հանել կրախայրիս կամ նուէրս քաւութեան դիցն Գեմեարի և Սպանդարտեան: Իսկ ի ճաշս տոհմայնոց, որ էր երիւ մասն ցեղի, Արտեմեայ նուէրք լինէին. որպէս և յարութեան չափսն հասանել մանկանց՝ սմա հանեալ զոչս և զհերան կտրեալ, այնպէս ի տոհմն խառնէին:

Որչափ և գիւրագին ինչ որ
հաշուիցի գնեալս նա տակաւին
Շատ է, ասէ շատ: Եթէ ծա-
ռայն պոյան կամ պուանարդ
բեկանիցէ, ի սոճիէն նորա տու-
ժէ: Եթէ յանկարծ բնիոն մի
անկեալ ի կնոջէն կորնչիցի, վեր
ի վայր հարեալ վրդովէ զամե-
նայն կահս տանն և զմահիծն և
զարկեղս, և ընդ ամենայն խորշս
և ծածուկս ինչ արկեալ որոնէ:
Իբրև վաճառիցէ ինչ, այնքանոյ
տայ՝ զի մի ինչ շահեսցի գնողն:
Չտայ թոյլ և ոչ թուզ մի
ուտել ի պարտիզէ իւրմէ, ոչ
ընդ ագարակ իւր անցանել և ոչ
ձէթ մի կամ արմաւ ի գետին
անկելոյն բառնալ: Ելանէ շրջի
զօր ամենայն այց և ինդիր առ-
նել իւրոց սահմանացն ցանգոց՝
եթէ անխախտա կայցեն: Ոչ
ինչ խղճէ օր ի յօր տունել զհա-
տուցումն պարտուցն, և ի վաշ-
խիցն շարխառս սրահանջէ:

Եթէ խրախունս ժողովրդա-
կանացն առնիցէ, զխորտիկան
մանր մանր կոտորեալ՝ այնպէս
մատուցանէ ի սեղան: Իբրև զու-
տեստէ ելանիցէ, առանց ինչ
ստանալոյ դառնայ ի տուն: Պա-
տուէր ապ կնոջ իւրում մի
վասնել զազ, մի զպատրոյգ, մի
զչաման, մի զզուլրակ, մի զաշ-
տիպս. մի՛ զթեռս և մի՛ զա-
թերս. զի այդ մանուկքդ, ասէ,
մեծ լինին ի գլուխ տարւոյն:
Համայն ասել, որ ժլատ և ուղան
իցեն, զնոցա և զգանձանակսն է
սեսանել ճճեկերս բորբոսեալս,
և զբանալիսն ժանգաշարս, և
զնոսա գլխովին՝ զի զգեճուն ըսա
կարի հանգերձս նեղս և կարճս,
ի փոքրիկ և ի գոյզն սրուակէ լի-
ուլի օծանին, գերժուն մինչև
ցմորթ մարմնոյն*, և զմիջաուրբ

* Իմա, այնպէս տան քերթել՝ զի
մի՛ ստէպ վարսավիրայի կարօտաս-

բոկանան: Եւ առ Թափիչան եր-
թեալ գուն գործեն՝ զի ձորձ
իւրեանց ընդ բազում կաւ ե-
կեսցէ, սրպէս զի մի՛ ապա փու-
թով աղտեղասցի:

ցին: Եւ ի ջնուցանել արևու բո-
կանան՝ զի մի՛ օղբ ոտիցն հնասցին:

Ի

ՎԱՍՆ ԿԱՍԿԱՄՈՏՈՒԹԵԱՆ

Կասկածոտութիւն է կարծիք
իմասու յամենեցունց: Եւ այն
ոք է կասկածոտ, որոյ առաքեալ
չմանուկն ի գնել զպէսան, գար-
ձեալ այլ ծառայ զինի արձակէ՝
լրատել թէ քանոյ աւնուցու:
Յուզի ուրեք ինքն բառնայ զար-
ծաթն, և վտաւանէ ի վտաւան
նստեալ համարի:

Ի մահիճն հարցանէ զկին
իւր, եթէ աղխեա՛լ իցէ զարկչն
և կնքեալ զտապանակն, և նիգ
դրաց գաւթին արկեա՛լ իցէ. և
թէպէտ նա այ՛ս ասիցէ, այլ տա-
կաւին ինքն իսկ յարուցեալ յան-
կողնոյն մերկ և բոկ, ճրագ լու-
ցեալ, շուրջ գայ տեսանել զայն
ամենայն, և այնպէս հազիւ հա-
զիւ ի քուն մտանէ:

« Ի փոխառուաց իւրոց հան-

դերձ վկայիւքն երթայ խնդրել
զվաշխան, զի յուրաստ լինել
մի՛ կարասցեն: Զձորձս իւր չհա-
մարձակի տալ թափչի՛ որ ձար-
տարագոյնն իցէ, այլ որում ե-
րաշխաւոր հաւատարիմ կայցէ:
Եւ յորժամ գայցէ որ խնդրել
սպասս ոսկւոյ և արծաթոյ, բա-
զում այն է զի չտայ. իսկ եթէ
ընտանի որ իցէ և կարևոր, գրե-
թէ ի բովս փորձեալ և կշռեալ
և երաշխաւոր ևս գողցես ա-
ռեալ, այնպէս հազիւ ուրեմն
տայ յանօթ:

Սպասաւոր՝ որ ընդ նմա շրջե-
լոց իցէ ի քաղաքին, պատուի-
րէ նմա առաջի իւր գնալ և մի
զկնի, զգուշացեալ՝ թէ գուցէ
զձանապարհայն փախիցէ ի նմա-
նէ: Եւ որ գնոց առնուցուն ինչ
ի նմանէ և ասիցեն. Գրեա՛ քա-
նի ինչ պարտիմս, զի չժամանեմ
առաքեալ զարծաթգ, Անհոգ
լեր, ասէ, զի թէ և ժամանի-
ցես, սակայն ես եկից զկնի քո:

ԻԱ.

ՎԱՍՆ ՏՐՏՆՁՈՏՈՒԹԵԱՆ

Տրանշոտութիւն է ըսագտա-
նել ինչ և ի տուրս բարեաց: Եւ
նա է արանջոտ, որ եթէ բա-
րեկամն իւր բաժին տայցէ տա-
նել առ նա ի կոչնոցն, քրթմնչէ
առ նուիրաբերն, Յաչաղեցեր
յինէն զթանգ և զգինեակդ, և
չեղաք արժանի ընթրեացդ ընդ
հրաւիրեալսն: Եւ առ համբոյրս
տարփաւորի, Զարմանամ, ասէ,
եթէ ոչ սերտիւ սիրիցես: Եւ
Դիայ ցամառ՝ ոչ զի արձրեէն,
այլ զի անագան:

Ըստ բախտի քսակ լի գտեալ
յուզուղ, Եւ զի՛ է, ասէ, ոչ
երբէք գանձ գտի: Եթէ պա-
տուական ծառայի գինս հատա-
նիցէ, յետ թախանձանօք պար-
տաւեցուցանելոյ զվաճառոցն,

Չարմանք են, ասէ, այդքան տնարդ գինքդ, եթէ անարատ ինչ ոք էր գա: Եւ որ աւեախ խնդուածեան մատուցանիցէ նմայ թէ որդի ծնաւ քեզ, Յաւեւ, ասէ, զճշմարտն և ասայ թէ կէս ընչիցդ գնաց:

Եթէ և ամենայն վճռովք աւենին յազմեսցէ ի դատի, տակաւին խծբծէ զփաստաբանն իւր, իբրև բազում ինչ յիւրոց իրաւանց զանց արարեալ ի դրի հարկանելոյ: Յորժամ սիրելիք իւր հանգանակ արկանիցեն վասն նորայ, և ասիցէ ոք եթէ ուրախ լեր, Եւ որպէս, ասէ, ուր զործաթ իւրաքանչիւր հատուցանել կայ և ի վերայ այնր շնորհապարտ ևս լինել որպէս երախտառու:

ԻԲ

ՎԱՍՆ ՇԱՂԱԿՐԱՏՈՒԹԵԱՆ

Շաղակրատութիւն է շատ խօսութիւն երկայն և անխորհուրդ բանից: Եւ շաղակրատ է, որ առ ընթեր բազմեալ անծանօթի ուրուքս սկիզբն առնէ նախ զկին իւր նազաբանել, ապա երազ պատմէ՝ զոր տեսեալ է ի գիշերին, ապա որ ինչ յընթրիս ուրեք անցք անցեալ իցեն, զամենայն մի ըստ միողէ ի ճառարկանէ:

Ապա յետոյ իբրև բանն սասուկանայ, խօսել առնու՝ թէ մարդիկ ժամանակիս չարք են և յուսիք քան զհինն, և թէ ցորեան թեթևադին է ի վաճառս, և թէ եկք օտարք եկեալ խոնեալ են յոյժ ի քաղաքն, և զի ծով յետ սպանդարամետական տօնիցն նաւարկելի է, և զի թէ անձրև

տայցէ Արամազդ՝ բարի յոյժ լինիցի արտորէլոյ, և զի ի գալ ամին գործելոց է զագարակ իւր, և զի դժուարին է զկեանսն պաշարել. և թէ զայն ամ Գամիսպոսն իանգնեաց զմեծագոյն ջաշն ի օճոս խորհրդակատարու թեանցն Կեմեարի, և թէ քանի՛ սիւնք իցեն թատեր երգարանին, և թէ երէկ փսխեցի, և թէ այսօր քանի՛ է ամսոյն, և թէ զեմեարեան խորհրդատօնքն ի Խեզրոմիոն ամսեան են և քսան թապատիրքն ի Պրանեփսիոն, իսկ ի Պոսիդէոնին ագարակային ըսպանգարամեականքն: Եւ եթէ երկայնամիտ ոք լինիցի առ նա, չմեկնի բնաւ ի տեղւոջն:

Յայսպիսի մարդկանէ՛ զերծուպուրծ ի բաց պարտ է սրանալ, եթէ չկամիցի ոք տենդիւքերանիլ. զի որ ոչ զպարապոյ ժամն գիտեն ընտրել և ոչ զանպարապուրծեան, ընդ այնպիսեացն գործ է ժուժկալել:

ԻԳ

ՎԱՍՆ ՇԱՏԻՍՍՈՒԹԵԱՆ

Եթէ զշատխօսու թիւն որ սաշմանել կամիցի, թուի լինել անժուժու թիւն խօսից: Եւ այնպիսի շատխօսն է, որ եթէ հանդիպեսցի ումք՝ որ տայցէ ինչ նմա զրոյց, Այդ ոչ ինչ է, ասէ, ես գիտեմ զամենայն, և եթէ անաս՝ պատմեցից: Եւ ի տանել միւսոյն զքանսն յառաջ, Իմացայ, ասէ, հասկացայ, կաց, մի՛ մուսացիս զոր ասելոցդ ես քաջ է, յուշ ամեր ինձ. այդպէս է ամենեւին. տես որպէս օգուտ է խօսելն. վս՛շ զոր մուսացայ փուլ չստեալ ես իրացն, հա՛ վաղուց և ես այդմ մնայի՛ տեսանել եթէ դայցես և յայն ինչ զոր ես գիտեմ: Եւ այլով այսպիսաբար չինիւ թափ անկեալ

ի բանն, չտայ ում և պատահէն ոգի կլանել:

Եւ իբրև այսպէս զամենեսեան վճատեցուցանէ, գնայ մասնէ համարձակ ի կաճառեալ ա. կումբս ատենից, և ի միջոյ խորհրդականութեանն զնոսա ի փախուստ ցրուէ: Եւ ի վարժարանս խնկ և ի կռուանոցս մտեալ՝ խափան լինի հրահանգաց մանկաւոյն, և մատուցեալ զրուցատրէ ընդ մանկավարժսն և ընդ մարտուոյցսն: Եւ եթէ ասիցէ ոք թէ գնամ, զհետ նորա ելանէ գայ մինչև ի աուն նորա:

Իրազեկ լեալ խնդրոց ժողովոյն, լու առնէ այսր անգր. պատմէ այսմ այնմ զմաքառումն որ առ Արիստոփոնիւ եղև*, և զլակեղեմոնացւոցն

* Ի մէջ Դիմոսթենի և Եսքինեայ նշակաւոր վէճ ատենական յաղաքս

մարտս պատերազմաց՝ որ առ Լիւսանդրիւ, և զոր ինքն երբեմն գովութեամբ խօսեալ իցէ ճառս ի ժողովրդեանն. և յասելն անդ չարախօսութիւն խառնէ զամբօխէն, մինչև կամ մոռանալ բնաւ ունկնդրացն, կամ ի քուն լինել, և կամ մինչ զեռ տակաւին բանքն ի բերան իցեն՝ թողուլ և ի բաց գնալ:

Դատ եթէ վարեսցէ ընդ այլս, արգելու զընկերսն ի դատելոյ. ի թատերս ընդ այլոց պատահեալ՝ խափան լինի տեսութեանըն. տաճարակից խրախճանաց հանդիպեալ՝ ուտել չթողացուցանէ:

պսակին, ոչ շատ ինչ յառաջ քան զաւուրս Թէոփրաստի: Այս՝ և լակելեմոնացւոցն իբր, որով զրաւ եղև պեղողոնիսական բաղմամեայ պատերազմին, զրոյցք պառաւեալք էին և բաշածանօթք ամենեցուն:

Որպէս զի դժուարին է լինել
շատախօսի, և իբրև ի լպիթ
կայ լեզուն. թէ և քան զի
ծառունս կարկաչոս յանդիմա-
նեսցի լինել ոչ լուեսցէ: Եւ իւ-
րում իսկ մանկաւոյն խաղ ե-
ղեալ՝ համբերէ, յորժամ ինկր-
անկանեւ նորա ձայն աացէ որ
ինոցանէն և աղաչիցէ, թէ պատ-
մեա՛ ինչ մեզ, հայրիկ, մինչ
առցէ զմեզ քուն:

ԻԴ

ՊԱՍՆ ՍՍԱՅՕԴՈՒԹԵԱՆ

Ստայօգուծիւն է կցկցել իր
և քան սուս ըստ քիմս: Եւ
ստայօգ բարբ այն է, որ ի հան-
դիպէլ բարեկամին առ ժամայն
ձեանայ և ժամելով հարցանէ.
Ուստի՛ գաս, զինչ բանք են, ի-
ցեն ինչ զրոյցբ յաղագս այսր
կամ այնր: Եւ անգրէն վերըս-
տին հարցանէ. Չիցեն ինչ զրոյցբ
նոր. և սակայն աւետիբ բա-
րնաց են: Եւ չմնացեալ պա-
տախանւոյ, զինի կցէ. Չինչ
ասես, չըւսր ինչ. խնշոյս իմն
աւրախուծեան թուիմ մատու-
ցանեւ քեզ նորանոր զրուցիւքս:
Եւ անգէն առ ձեռն պատրաստ
կայ նմա զօրական որ կամ մա-
նուկ Աստիայ փողարի կամ Լիւ-
կոն ճարտար ի նմին իսկ ի պա-

ատերազմէն եկեալ*, յորմէ և ես
ինքն լուայ, ասէ: Զի այնպիսի
վկայք են նորա բանիցն երաշ-
խաւորք: որոյ ոչ ըստգիււտ ինչ
ոք ունիցի գնել:

Արդ սոքա պատմեցին ինձ,
ասէ, եթէ որպէս Թագաւորն
և Պոլիսպերբոն ճակատ տուեալ
յաղթեցին, և ձերբակալ եղև
Կասանդրոս**: Եւ թէ ասիցէ
ոք ցնա, Հաւատան դու այդո-
ցիկ, ասէ. Քաղաքս ողջոյն հնչէ
համբաւովն, և երանէ երթայ
հռչակ. զի ամենայն ինչ զմի
զայդ գոչէ:

Զայս զկոռոյն պատմէ, և

* Զիրս և զանձինս իւրոյ ժամա-
նակին յառակ օրինակի ածէ թէո-
փրաստ:

** Թագաւորն էր Արիդէոս եղբայր
Ալէքսանդրի մեծի, իսկ Պոլիսպերբոն
զօրավար Ալէքսանդրի. որոց մար-
տուցեալ ի պարտութիւն մասնեցան
առաջի Կասանդրի. իսկ աստ զրոյցք

Թէ նախճիր մեծ գործեալ է.
և թէ այն իսկ նշան լինի նմա,
զի որոց մասն է յիրս աշխար-
հին՝ զամենեցուն նոցա զերեսս
այլագունեալ տեսանէ: Ասէ ևս,
Թէ լուաւ զի առ նոսա Թա-
քուցեալ կայ ի տան զաւուրս
հինգ այր ոմն եկեալ ի Մակե-
դոնիոյ՝ ամենայնի ականատես:
Զայս ասացեալ՝ աղիտանայ, իբ-
րև ի սրտէ ողորմուկս արկա-
նէ. Զիւրդ Թուի ձեզ, ասէ.
վահ եղուկ Կասանդրոս, ո՛հ թը-
շուառական. առնուցո՛ւս ի միտ՝
զինչ է բախտ: Ապա դամագիտ
այնուհէտև բանիցն լեալ, ի վե-
րայ բերէ. Այլ զայս դու միայն
գիտասջիր, ասէ. և ընթացեալ
ընդ քաղաքն ողջոյն զնոյն զրոյց
տայ ամենեցուն:

Զարմայեալ եմ ընդ արսդ

սուտք են ի ստախօսէն յօղեալք ընդ
հակառակս իրացն ճշմարտութեան:

ընդ այդոսիկ . զինչ արդեւք
 խնդրիցեն զառասպելոց կարկա-
 տելով . զի ոչ միայն սուտ խո-
 սին, այլ և ձեռնունայն ելա-
 նեն : Զի և բազում անգամ մինչ
 դեռ ոմանք ի դոցանէ սենկնդիրս
 զինքեամբք խմբէին ի բաղանխն ,
 զՀանգերձնն կորուսին . և կէսք
 ի Ստոյիկեան գաւթին ընդ ծով
 և ընդ ցամաք ճամարտակելովն
 յաղթանակ կանգնեալ , ատենա-
 զանց դատեցան * . են և որ բա-
 նիւք քաղաքս առին քաջաբար ,
 և առանց ընթրեաց մտային : Ար-
 դարև ողորմելի են կեանք նոցա .
 զի ո՞ր գաւթի , ո՞ր կրպակ և ո՞ր
 կողմ հրապարակին կայցէ , յո-
 բում զցերեկն ամենայն չգեգե-
 ըիցին նոքա՝ խեղդ արկեալ բանիւք
 սոռութեան թափել զոգիս ամե-
 նեցուն որ գնիցեն նոցա ունկն :

* Պարտաւորեցան , սուգանեցան
 վասն չերեկւոյ յատենի ըստ կիտին
 եղելոյ :

Ի Ե

ՎԱՍՆ ԱՊՇՈՒԹԵԱՆ

Ապշութիւնն սահմանաւ ասա-
 ցեալ՝ է դանդաղութիւն մտաց
 ի բան և ի գործ : Եւ ապուշ
 այն ոք է , որոյ ինքնին հաշիւս
 ինչ և գումար արարեալ քուէ-
 իւք , ցայն որ մերձն բազմեալ
 իցէ հարցանէ՝ թէ քանի առ-
 նիցէ : Եւ եթէ յատենի կալ
 հասանիցէ ի պատասխանիս ամ-
 բաստանութեան , ուշամոռացե-
 ղեալ յագարակ իւր գնայ :

Յորժամ թատերաց ի զնին
 կայցէ , խոր ի քուն ըմբռնեալ
 մինչև յարձակիլ ժողովոյն միայն
 գտանի : Շատակերութեամբ շը-
 ւայտեալ և գիշերայն արտաքս
 էլեալ ի կարիս որովայնի , խա-
 ծանի ի շանէ գրացւոյն : Առեալ
 ինչ ինքնին դնէ ի տեղի ուրեք ,

և ապա ի վեր և ի վայր յուղէ
զայն և չկարէ գտանել:

Իբրև զեկուսցէ որ նմա, եթէ
այս անուն բարեկամ քո վախ-
ճանեցաւ, զի ի Թաղուհն եր-
թիցէ, արամեալ և յարասուս
հարեալ, ապա ստէ, է՛հ բարի
է: Ոչ այդչափ միայն, այլ և ե-
թէ դարձաթ իւր առնլոց իցէ
ի պարտապանացն, վկայս ընդ
իւր տանի:

Եւ ձմերանի կապի ընդ ծա-
ռային, թէ ընդէր չգնեցեր մեզ
ձմերուկա: Զմանկունս իւր տագ-
նապաւ ստեպ վարեալ յարչաւ
և յըմբամարտս, վաստակաբեկ
և տաժանակոծ ի ցուս արկա-
նէ: Եւ յանգի եթէ ինքն ոսպ-
նաթան եփիցէ, երկիցս արկեալ
ալ ի պոյտն՝ անուտելի առնէ:

Եւ իբրև Արամազդ անձրև
տայցէ, Քաղցր է, ստէ, նշմա-
րել զաստեղս, թէսէտ և այլք
ասիցեն՝ թէ կարոյ նման սեաւ

են երկինք: Եւ հարցեալ յու-
մեքէ, թէ քանի՛ ինչ մեռեալս
կարծիցես հանեալ այսօր ընդ
դուռն Երամաց, Որչափ ինձ և
քեզ բաւական լինիցին, ստէ:

ՎԱՍՆ ԱՆԺԱՄՈՒԹԵԱՆ

Անժամուռ թիւն է չընտրել ըզգէպ ժամանակ, որով այլոց վիշտ հասանէ: Եւ անժամ է, յորժամ որ եկեալ բան և խորհուրդ ի մէջ առնուցու զիրաց իւրոց ընդ այնպիսուսն՝ որ անպարտան է յիւրոց ծանր դրաղմանց: Նա՛ և զննջեալն երթեալ յարուցանէ, զի զրուցատրեսցէ ընդ նմա. և որ ի չու կազմիցին՝ խափանէ, և մատուցեալ խնդրէ՛ զի սպասեսցեն մինչ ինքն զգնայցէ:

Եւ յորժամ սիրուհին իւր ջերմացեալ զնիցի, ցուցս և կայթս առ նմա յօրինէ, և որ վասն երաջխաւորութեան խուսուրանս մասնեալ իցէ յատենէ, մատուցեալ աղաչէ զնա՛ առնուլ

զինքն յերաշխի. և յորժամ վճիռ գատին հատեալ և վճարեալ իցէ, յայնժամ դայ հասանէ վկայ լինել:

Ի հարսանիս հրաւիրեալ, անդ սկսանի զազգէ կանանց չարախօսել: Որ յերկայն ուղևորութենէ այն ինչ մտեալ իցեն, զնուսա հրաւիրէ գնալ շրջագայել ընդ իւր: Եւ զոր միանգամ վաճառեալն իցէ յառաջագոյն, կարող է ի վերայ այնր և այլ ևս ամել կացուցանել առգնողս՝ որ առաւել տայցեն նմա զգինսն: Եւ որ լուեալ և ուսեալ ինչ իցեն կանխաւ, յառնէ զնոյնս ի բնէ վարդապետել նոցա: Մտադեւր հօդայ զոր չկամի ինչ դք թէ առնիցի, բայց ամաչէ ասել թէ մի:

Որ զոհս հանեալ իցեն և ծախիցեն ի կոչուես, առ նոսա երթեալ կոտոր մի մուրանայ: Եթէ ծառայ դան ըմպիցէ, կացեալ

առ նմա պատմէ՛ թէ և իմ մա-
նուկ երբեմն այսպէս բրազոհ
եղեալ, չոգաւ խեղդ առ: Ի-
րաւարար կացեալ, մինչ գեռ
կողմանքն երկոքին ի հաշտու-
թիւն գալ հաւանեալք իցեն, նա
գնտոս ընդ իրեարս արկանէ:
Եւ պարեւ կամեցեալ, զայն որ
չև իցէ ընդ գինիս մտեալ՝ զձե-
ռանէ առեալ ձգէ:

ԻԷ

ՎԱՍՆ ԸՆԴՎԱՅՐԱՀՈԳՈՒ-
ԹԵԱՆ

Ընդվայրահոգութիւն թուի
անշուշտ լինել բան և գործ ի
ցոյց լաւակամութեան: Եւ այն-
պիսին է ընդվայրահոգ, որ յա-
րուցեալ խոստանայ զոր չկա-
րէն. և թէ ամենեքեան հաւա-
նին իմիք արդար լինելոյ, նա
զմիոյ իմեքէ հակառակութիւն
յարուցեալ՝ յանգիմանի: Հրա-
ման տայ ծառային խառնել գի-
նի առպելէ քան զոր կոչնա-
կանքն կարեն ըմպել:

Կռուելոց կրճիմ ընդ մէջ ան-
կեալ, ևս առաւել բորբոքէ: Ի
ճանապարհ յոր ոչ գիտէ՝ ա-
ռաջնորդ մտանէ, և ապա չկարէ
ելի աղաքս գտանել: Մատու-
ցեալ հարցանէ զգորագլուխն .

էրբ ճակատ յօրինեսցէ և զննչ
տացէ հրաման յետ վաղուին:
Եւ առ հայրն երթեալ պատմէ:
Թէ մայրն արդ ևս ի քուն է
ի սրսկապանիանդ: Եթէ բժշկին
պատուէր եղեալ իցէ չող զինի
տապացելումն, ինքն Տոբ, ա-
սէ, զի զփորձ առնուլ կամիմ՝
Թէ ի լաւ անդր շրջիցի՝ արդեւք
հիւանդն:

Եթէ ուրուք կին մեռանիցի,
արձանագրէ ի վերայ շիրմին զա-
նուն զառնն նորա և զհօրն և
զմօրն և զնորին ինքեան ըզ-
կնոջն, և թէ որպիսի ինչ որ
է, և յորէ զինի, թէ սորա ա-
մենեքեան ընտիրք և պատուա-
կանք էին: Եթէ երդնուլ հա-
սանիցէ, ասէ առ որ շուրջն կան՝
Թէ և յառաջ բազում անգամ՝
երդմնի եղեալ էմ:

ԻԸ

ՎԱՍՆ ԾԵՐՈՒՍՄՆՈՒԹԵԱՆ

Ծերուամուծիւն թո ի ճի-
գըն և ջան ի վեր քան զհասակն:
Եւ ծերուս կամ անագանու-
սումն նա է, որոյ անագանի
ընդ ուսումն եկեալ, և վաթսը-
նամենի ուսեալ ի բերան տաղս
քերդածաց, արտասանէ ի խըն-
ջոյս, և վերանայ բանն ի նմանէ:
Եւ յորդուոյ իւրմէ հրահանգի
ի տէգ և յասպար և ի վերջա-
պահուծիւն բանակի. և ընդ
պատանեակս գուժարի ջահար-
շաւ լինել ի տօնս զիւցազանց*:

* Ի տօնս Սպանդարամետին և այ-
լոց զից ոմանց և զիւցազանց երկ-
տասարդք ջահ ի ձեռս բանդադու-
շեալ և կոկողացեալ աստուածապա-
րարկ լինելով ընդ բաղաքն ընթա-
նային:

Եթէ ի զոչս շերակլի կոչես-
ցի, եգեալ զհանգերձսն՝ բուռն
հարկանէ զարջառոյն ընդուլնել
զնա. և երթեալ ընդ հրահանգս
վարժոցսն անցանէ: Ի տեսիլս
խաղուց գոհհայց զերխ և զչորս
նուագոն ի գլուխ գեգերեալ
մնայ, ի միտ ասնուլ զեղանակս
երգոցն:

Սաբաղեայ* նուիրեալ զանձն
ի նորընծայութիւն, գերազան-
ցել նկրտի զայլովք առ քրմին:
Քրմուհեացն սիղէի մտանէ, և
նգախարխար զբրուռնս տարփա-
ծուին արարեալ, և չարագան
ի հակառակող հոմանեոյն թո-
պեալ, ի դատաստան վարէ զնա:

Եթէ զայլոյ ուրուք ձի կա-

* Սպանդարամեաական խորհր-
դոցն և կրօնից տուեալ զանձն ի նո-
րընծայութիւն. զի Սաբաղիոս է ըՍ-
պանդարամեա, որ այն ինքն է Իրի-
նիսոս, Բաբոս:

լեալ յադարակ գնայցէ, ջանայ
զճանապարհայն ընդ կիրթ ձիա-
վարութեան ելանել, և անկեալ
վերաուրէ զգլուխ իւր: Զհան-
գանակողսն ընդ իւր ի գիներ-
բուս՝ առնու տանի ի տանլտե-
րեան խաղս*: Եւ զերկայն ար-
ձանին խաղս խաղայ**, և ընդ
արբանեկին նեալնկէց լինի, և
ընդ մանկածուլն աշտէնս ար-
ձակէ, և խառն ընդ մանկաին
դաս լտէ ի նմանէ՝ իբրև յանհրմ-
տայ իմն կարգի գնելով զանձն:
Ի բաղանիս ըմբշամարտեալ՝ ըս-
տեպ զգաւակն տատանէ, զի քա-
ջակիրթ երևեսցի: Եւ յորժամ
կանայք իցեն, ի կաքաւ մտա-
բերէ՝ անձամբ անձին գայլայ-
լիկս մրմնջէրով:

* Խաղք կանանց էին անարժանք,
և ալևոր հասակին ամենեկին անվա-
յելչականք:

** Եւ արձան կամ կոթող ինչ, յոր
զնեսան արկանէին որք ի գիպածգու-
թիւն կամէին ուսանել:

ԻԹ

ՎԱՍՆ ՎԱՏՈՒԹԵԱՆ

Վատութիւն թուի թէ երկ
կիւղագին ինչ լքումն իցէ սրտի
և մտաց: Եւ վատ այն ինչ ոչ
է, որ ի նաւելն՝ զսարաւանդան
նաւս հինից ասէ լինել. ի ծփել
ալեացն՝ հարցանէ, եթէ իցէ
ոք ի նաւին աննուէր գից*. և
զայսն ի վեր ամբարձեալ՝ հար-
ցանէ զնաւուղիղն, եթէ զկնս
ուղւոյն ունիցի, և զի արգեւ
խորհիցի զօգոցն: Եւ առ ըն-
թերակացն ասէ, թէ յանրոց
ինչ զարհուրեալ եմ. և հանեալ
զպարեգօտ իւր՝ տայ ցմանուկն.

* Որ չէին ընծայեալ ի խորհուրդս
և ի կրօնս զից, ամբարիշտ համա-
րէին, և նաւելն ընդ նոսա՝ վատն
զաւոր:

և աղաչէ փոքր մի ի ցամաք կոյս
վարել զինքն:
Եթէ ընդ հեռակամարաս զիւ
նուորեալ գտանիցի, իբրև այլք
ի թիկունս ուրեք հասանելոյ
զնաւանուցուն, նա ձայն առնէ
առ և աղաչէ, կալ վայր մի
տեսանել. Զի գործ է, ա-
ռաւ ճանաչել՝ որ կողմ թշնա-
պցն իցէ: Իսկ զխօշիւն խաղ-
առեալ, և տեսեալ զան-
կալսն ի մարտին, ասէ առ որ
մարձն կան, թէ առ ճեպ տագ-
նալին ի զէն ընթանալոյ մո-
տացայ առնուլ զսուսերս: Եւ
զի ի խորանն, և անտի գէտ
չունէ զմանուկն՝ հայել լրատեալ
արգեւք իցէ թշնամին. և
անդէն թաքուցեալ զսուրն ի
մարս մահձացն՝ ընդ վայր յածի
բազում ժամանակ իբրև ի խօյզ
և ի խնդիր նորին:
Եւ ի վրանէ անտի տեսեալ
զի ի սիրելեացն զոք ամեն վի-

րաւոր, ընթացեալ առ նա քա-
ջալերէ սրտասնդէ, ուս տայ
ընդ նովաւ մտանէ, առեալ տա-
նի. և սպաս բժշկուածեան հա-
րեալ, ջնջէ զարիւնն ւ պնդաւ,
և նստեալ առ նմա՝ զճանճսն ի
խոցոյն վանէ, զամենայն ինչ առ-
նէ, բայց միայն զի ընդ թշնա-
միսն ի կռիւ մի՛ մոցէ, Եւ մինչ
դեռ ի նշան մարտի զպատե-
րազմական նուագսն փողարն գո-
չիցէ, նա նստեալ ի խորանի
անդ, Գրող զքեզ տարցի, ասէ,
սև արև, ստէպ անգուշ ազդե-
ցուածեամբդ չտաս մարդոյ նիրհ
առնուլ:

Եւ յօտարին վիրաց արիւնա-
թաթաւ ընդ առաջ ելեալ զար-
ձեւոցն ի կռուոյն, պատմէ՝ թէ
որպէս ի վտանգ անհնարին տու-
եալ զանձն՝ զսմն ի սիրելեացն
ապրեցոյց: Եւ ի ներքս առ ան-
կեալն վիրաւոր մուծանէ զնու-
սա, տեսանել զքաղաքային իւ-

րեանց և զառհմային. և միում
միում ի նոցանէ կացեալ զրու-
ցէ, թէ զիւրդ ինքնին ի գիրկս
իւր բարձեալ ամ յանձանձեաց
զնա ի վրան անգր:

L

ՎԱՍՆ ՍՆԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ

Սնապաշտութիւն թուի թէ
իցէ աւելորդ երկեւղ դից: Եւ
սնապաշտէ, որոյ լուսեցեալ յաղ-
բեր զձեռանն և սրսկեալ զան-
ձամբ զջուր սրբութեան, առեալ
գափնի* ի բերանն՝ այնպէս շրջի
չօրն ցերեկ: Եւ զձանապար-
հայն՝ եթէ անցցէ զնովաւ կա-
տու, չգնայ յառաջ՝ մինչև եր-
թիցէ ոք ընդ նոյն, կամ թէ
ինքն ընկենուցու քարինս երիս
ի վերայ ձանապարհին:

Յորժամ օձ ի տանն տեսա-
նիցէ, եթէ պարիսան իցէ՝ զՍա-
բազիոս կարգայ, իսկ եթէ սուրբ

* Զգափնոյ նանրահատ կարծիք
էին, թէ հալածիցէ զամենայն վտանգ՝
յորոց վերայ զտանիցի:

ասացեալն՝ անդէն վաղվաղակի
ի մեհէնի կանգնէ: Որ ի կիցս
ձանապարհաց վէժք կայցեն օ-
ծեալք, մատուցեալ հեղու ի վե-
րայնոցազըն իւղոյն, և ի գուձս
անկեալ երկիր պագանէ և գնայ:

Եթէ մուկն զպարկ ալերն,
կրծիցէ, երթեալ զկիւսահմայ
հարցանէ, զինչ գործել իցէ. և
առեալ պատասխանի, թէ երթ
սուր կարկատել մորթեգործին,
ոչ անսայ, այլ ի բաց հանէ
զպարկն և զոհս ընդ այնր մտ-
տուցանէ: Ստեպ և յաճախ սրբէ
զտուն իւր, ասելով թէ Եկա-
տեայ* արկածք ի ներքս կան
անկեալ:

* Եկատէ զիք լուսինն էր, առ որ
հանէին զպատճառս վերնտուրթեան
կամ լուսնտուրթեան և զայլոց ինչ
ախտից. և այս են արկածքն Եկա-
տեան: Սյս և յաջորդքն ամենայն
սնտախ պաշտամունք էին և հարց

Եթէ յերթալն ի տուն բուտեսանիցէ, խռովի ե գոչէ, Վէհդ Աթենաս. և այնպէս ապա անյեալ գնայ: Այլ ի գերեզմանս ելանէ, ոչ յուզարկ մեռելոյ և ոչ առ ծննդական կանայս առնու յանձն գնալ. այլ Պիտոյ է ինձ, ասէ, սուրբ լինել ի պղծութենէ: Ի չորրորդս և յեւթներորդս անուրց հրաման տայ գինի ելիել ի տան, և ելեալ գնէ մրտենիս և այնակ մի կնդրուկ, և մտեալ պսակէ զօրն ի բուն զհերմափրոզիտական գրօշեալսն*:

Եւ իբրև երազ տեսանիցէ, գնայ առ երազահանս և իղձս և

խտրանք ըստ իմիք իմիք զիցն կարծեալ տեսլութեանց:

* Գրօշեալք էին՝ որոց զլուսն էր Ափրոզիտեայ, իսկ այլն առհնայն՝ Հերմեայ: Գինին յամենայն պաշտամունս յաճախեալ էր նուէր հեղեալ զից. իսկ մուրտն ձօնի Ափրոզիտեայ:

հաւադէտս, հարցանել՝ Թէ առ ո՞ր ի գից կամ ի գիցուհեաց արժան իցէ յազօթս կալ: Եւ ձօնեալ զանձն առ որփեական* խորհրդականաարսն՝ երթայ ամսոյ յամիս հանդերձ կնաւ. իսկ Թէ կինն չպարապիցէ, առնու ընդ իւր զդայեակն և զմանկունան:

Եւ եթէ ի ծով լոգանալ կամիցի, և հայիցի ոք ընդ նայ խտորս զգլխովն արկանէ, զի մի ոք չարակնեսցէ ի գեղ նորա**։ Եւ ելեալ ի կիցս փողոցաց՝ լուանայ զգլուխն, և կոչեցեալ քրմուհիս՝ խնդրէ սրբել

* Որփեական խորհուրդքն նոյն իսկ սպանդարամտականքն են. և քուրմք նոցա խորհրդածուքն՝ մոլիք ոմանք էին և երից դանգաց զինք:

** Յետին իմաստով Թերի է ի բնազրին և ազօտ. այլպէս մարթի ձեալ և լրանալ:

զինքն մկնստիով և սկնդկաւ* :
Մոլի զոք կամ վերնոտ թէ տե-
սանիցէ, սոսկացեալ քստմեալ
ի ծոցն թքանէ :

* Զմկնստին և զսկնդուկն զոհեալ
ծխէին շուրջ զսրբեցելովն :

ԼԱ.

ՎԱՍՆ ԶԱՐԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ

Զարախօսութիւն գրգիռ է
հոգւոյ ի բանս չարս : Եւ չա-
րախօս այն է, որ հարցեալ զու-
մեքէ՝ թէ ո՞վ ոք իցէ, հանգոյն
տոհմաթիւ ծննդաբանիցն՝ Արդ-
նախ, ասէ, յազգէն նորա ըս-
կիզքն առից ճառելոյ. և ազգա-
համարն այս է : Հայր նորա յա-
ռաջ Սովսիաս ոմն անուն էր,
և ի զօրականին եղև Սովսիասրա-
տոն, և ապա ի ժողովրդականն
գրեցաւ : Մայր նորա յազնուաց
թրակացւոցն է, և անուն նա-
զելւոյն Եուշանագուա* : Եւ

* Զանունդ առ ի ծաղր ստեղծանէ
չարախօսը, որպէս թէ ասել թերևս,
էջմարիտ իմա զասացեալքս զմանէ
իրրև զազուա սպիտակ :

զոցանէ ասի՝ Թէ քաջադէբ
էն յաշխարհին իւրեանց. իսկ
այրդ այդ, այնպիսեացն զաւակ,
չար և մտրակի արժանի:

Աւ այլ ոմն ասէ. Գիտեմ գի-
տեմ զկանայան՝ զորոց գուգ առ
իս զառանցես: Եւ առ այլս ան-
ցեալ՝ ասէ. Այս կանայք են՝
որ զանցաւորս ի ճանապարհէ
յափշտակեալ վարեն, դռքին և
առ գուրս գաւթին չսպատա-
կեն:

Եւ եթէ այլ ոք ուրեք բամ-
բասիցեն զոք, զկնի կցէ և նա.
Զայրդ զայդ, ասէ, էս քան զա-
մենեսեան ատեամ. զի և ժա-
հագէմ ոք է յերեսացն, և չա-
րեօք անդուգական: Եւ նշան
այն է, զի կնոջ իւրուսմ՝ որ բա-
ղուսմ տաղանդս երեք նմա ընդ
իւր պաշտատականս, երիս պը-
ղինձս տայ ի առճիկ. և զմանուկն
ծնեալ նմա ի նմանէ՝ ցուրտ

ջրով հրամայէ լուանալ յաւուրն
Պոսիդոնի*:

Եւ յակուսմբս բաղմականի ի
յառնել ուրուք և գնալ, զնա
ի ձեռն առնու. և ի նմանէ
սկիզբն արարեալ՝ ոչ դադարէ
մինչև յամենայն ընտանիս նորա
հասուսցէ զլուտանսն. և զվախ-
ճանեալան անգամ ընդ վայր հար-
կանէ: Եւ զայս ամենայն՝ հա-
մարձակութիւն կոչէ և ռամ-
կապետութիւն և ազատութիւն,
և ի կեանս աշխարհիս զայն
բաղցր բան զամենայն վարկանի:

Այս չարախօսութեան մար-
մալ մոէկանս և խորթաբարոյս
առնէ զմարդիկ:

* Տօն՝ որ ի խոր ձմերայնի հան-
դիպէր:

Կ Ա Տ Ա Ր Ե Յ Ա Ն

ՆԿԱՐԱԳԻՐԻՔ ԹԵՌՈՐԱՍԵԱՅ

ՅԱՆԿ ԳԼԽՈՑ

	Թ. Էոփրաստ առ Պո- ղիկղէս	9
Ա.	Վասն խորամանդու- թեան	12
Բ.	Վասն սուտակասպա- սութեան.	15
Գ.	Վասն մարդահաճու- թեան	19
Դ.	Վասն մեծարդութեան.	21
Ե.	Վասն անափառու- թեան	23
Դ և Ե	Վասն անափառու- թեան՝ այլով կարգաւ.	26
Զ.	Վասն ամբարհաւա- ճութեան.	30
Է.	Վասն ամբարտաւա- նութեան.	34
Ը.	Վասն գոռոզութեան.	36
Թ.	Վասն վխութեան .	39

Ժ.	Վասն բրտութեան .	41
ԺԱ.	Վասն զազրութեան .	44
ԺԲ.	Վասն լրբութեան .	46
ԺԳ.	Վասն ցոփութեան .	50
ԺԴ.	Վասն չարասիրութեան .	53
ԺԵ.	Վասն անշնորհութեան .	55
ԺԶ.	Վասն անամօթութեան	58
ԺԷ.	Վասն զօշաքաղութեան .	60
ԺԸ.	Վասն ազահոութեան .	64
ԺԹ.	Վասն կծծութեան .	67
Ի.	Վասն կասկածստութեան .	71
ԻԱ.	Վասն տրանջստութեան .	73
ԻԲ.	Վասն շաղակրատութեան .	75
ԻԳ.	Վասն շատխօսութեան	77
ԻԴ.	Վասն ստախօղութեան	81
ԻԵ.	Վասն ասպշութեան .	85
ԻԶ.	Վասն անժամութեան .	88
ԻԷ.	Վասն ընդվայրահոգութեան .	91

ԻԸ.	Վասն ծերուամնութեան	93
ԻԹ.	Վասն վատութեան .	96
Լ.	Վասն սնապաշտութեան .	100
ԼԱ.	Վասն չարախօսութեան .	105

1881
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

0015203

2013

2001

« Ազգային գրադարան

NL0015203

